

2020

Aastaaruanne

Krista Aru
TÜ raamatukogu
1.01.2020

Sisukord

Sissejuhatus	3
Raamatukogu ja lugejad	4
Positiivse kasutajakogemuse tagamine	6
Raamatukogudevaheline laenutus RVL	8
EOD (e-books on demand) teenus	9
Kogud	9
Kogude kirjeldamine e-kataloogis ESTER	12
E-raamatupood	13
Töö käsikirjade ja haruldaste raamatutega	14
Erialaraamatukogud	15
Arendustegevus	16
Õppe- ja teadustöö toetamine	16
E-kursused	16
Digiteerimine	18
Repositoorium DSpace	18
Avatud teaduse toetamine	19
Kodulehed	19
Isikuandmed kui teadusandmed	19
DataDOI	20
Üritused	20
Finantsid	20
Koostöö	22
Rahvusvaheliste seminaride korraldamine	23
Eestiseste ürituste korraldamine	24
Liikmelisus	24
Personal	25
Tunnustamine	26
Üritused raamatukogus	29
Üritused	29
Näitused	31
Konverentsikeskus	32
Kokkuvõte	34
Lisa 1. Tartu Ülikooli raamatukogu arvudes 2016-2020	36

Tabel 1. Töötajad 2016.-2020. a.....	36
Tabel 2. Tulud ja kulud 2016.-2020. a	36
Tabel 3. Komplekteerimiskulud 2016.- 2020.a (tuhat eur)	37
Tabel 4. Raamatukogu (pearaamatukogu) komplekteerimiskulude jagunemine * valdkonniti 2016.–2020.a (tuhat eur)	37
Tabel 5. Lugejateeninduse näitajad 2016–2020. a.....	38
Tabel 6. Raamatukogu kogud 2016-2020. a (EVS–EN ISO 2789:2003 järgi).....	39
Tabel 7. Kogude kirjeldamine e-kataloogis ESTER 2016.–2020. a.....	40
Tabel 8. Kogude hooldus- ja ennistustööd 2016.–2020. a	41
Tabel 9. Kasutajakohad ja tehnilised vahendid 2016.–2020. a	42
Lisa 2. Tartu Ülikooli raamatukogu töötajate publikatsioonid 2020. a	43
Lisa 3. Tartu Ülikooli raamatukogu töötajate läbiviidud koolitused, ettekanded konverentsidel ja seminaridel 2020. a	45
Lisa 4. 2020. a korraldatud konverentsid, seminarid jt üritused.....	47
Lisa 5. 2020. aastal eksponeeritud näitused	49

Sissejuhatus

2020. aasta oli väga eriline terves maailmas ning ka TÜ raamatukogu ei jäänud globaalsest viiruseepideemiast puutumata.

Aasta algul tööplaane tehes ei osanud keegi sellist arengut ette näha, et alates 14. märtsist tuleb raamatukogul oma ukseid sulgeda. Kogu riigis kehtima hakanud eriolukorrast tingituna oli raamatukogu küll kaks kuud suletud, kuid juurdepääs kõikidele e-andmebaasidele suudeti tagada. Samuti toimusid kõik e-kursused, vastati infopäringutele ning vastavalt vajadustele ja võimalustele pakuti digiteerimisteenust.

Peale sulgemist suudeti kiiresti ümber korraldada laenutus ning alates 25. märtsist said lugejad e-kataloogi ESTER vahendusel taas tellida raamatuid.

Kuigi eriolukord tõi kaasa suuri ümberkorraldusi ja muutusi, ei jäänud elu ja tegevus raamatukogus siiski seisma – tööd tehti nii arengukava kui ka 2020. aasta tööplaani silmas pidades.

Suve tulek leevendas olukorda, piiranguid vähendati ja avanes võimalus, teatud mõõndustega, endiste tegevuste juurde tagasi pöörduda.

Kui raamatukogu oli varem alati juulikuus suletud, siis 2020.aastast alates on raamatukogu nüüd kogu suve vältel avatud.

Sügisperiood oli raamatukogus väga tegus. Tähistati Tartu Ülikooli kunstimuseumi ja raamatukogu rajaja ja kauaaegse juhi Johann Karl Simon Morgensterni 250. sünniaastapäeva suurejoonelise näituse ning sisuka konverentsiga.

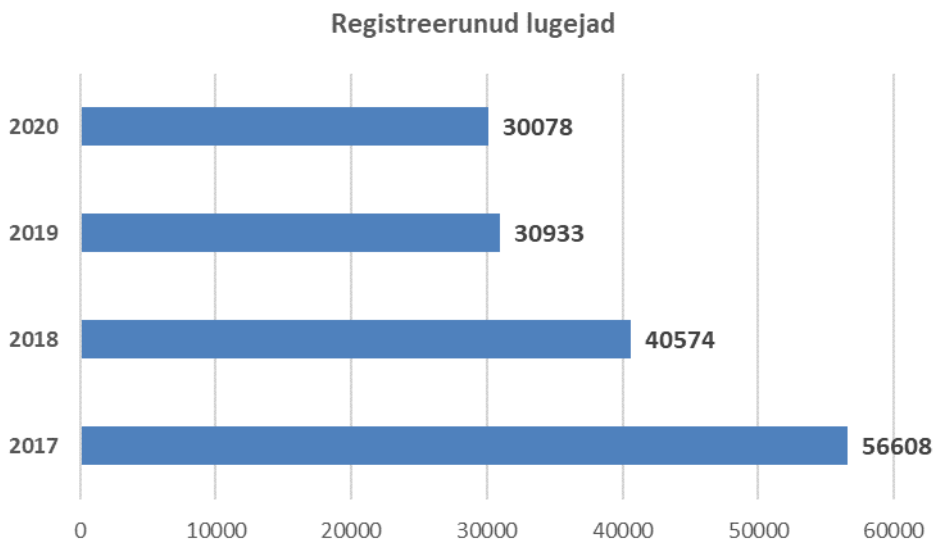
Kogu kollektiivi ühistööna valmis raamatukogu arengukava järgneviks viieks aastaks (2021-2025).

2020. aasta oli raamatukogule äärmiselt keeruline just viirusest tingitud teadmatuse ning tuleviku ebakindluse tõttu. Kuigi suvi ja sügis tõid veidi leevendust üldisesse olukorda, siis hilissügisel võimendunud viiruse teine laine, viitas juba sellele, et tuleb õppida muutusega elama ning teha järeldusi olukorrast tuleviku tarbeks.

Raamatukogu ja lugejad

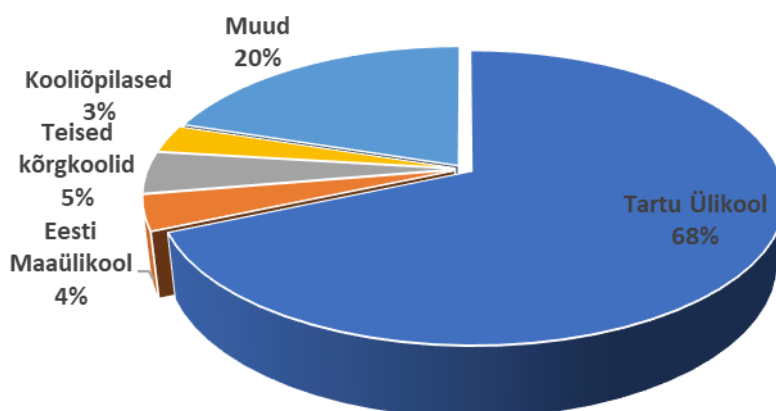
Raamatukogu arendab funktsionaalset füüsilist ja virtuaalkeskonda, lähtudes sihtgruppide õppe- ja teadustöö vajadustest ning ressursitõhususe põhimõtetest, pakkudes positiivset kasutajakogemust.

2020. aasta lõpuks oli raamatukogul 30 078 registreeritud lugejat, neist väljastpoolt Tartu Ülikooli 9577 ehk 32%.

Joonis 1 Raamatukogu registreerunud lugejate arv 2017-2020

Lugejate osakaal andmebaasis jagunes järgmiselt: üliõpilased moodustasid 56% , õppejõud, teadurid 7% , magistrandid, doktorandid 11% ja muud 26% lugejate üldarvust.

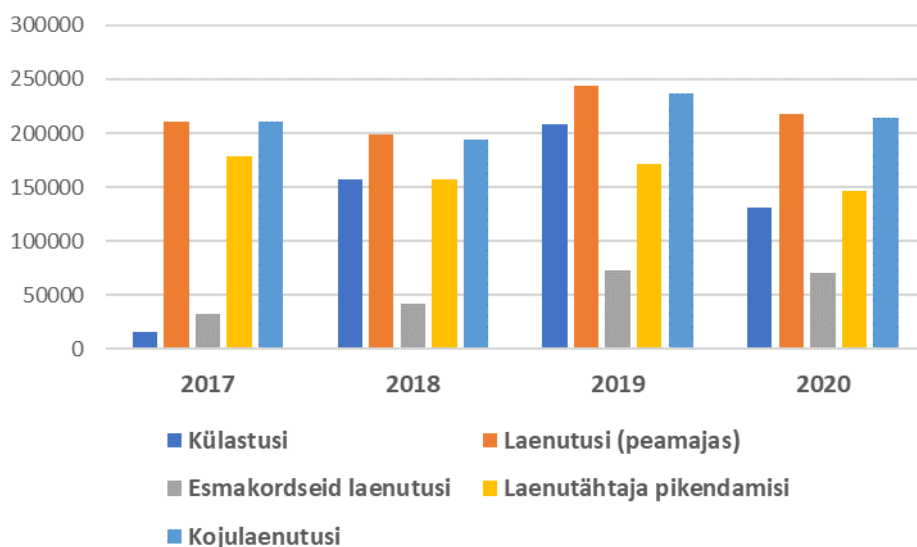

Joonis 2 Raamatukogu lugejate jaotus kõrgkoolide lõikes 2020.a

Aasta jooksul registreeriti 310 046 laenutust, sh 92 645 esmakordset laenutust, 217 401 laenutähtaja pikendamist.

2020. aastal registreeriti pearaamatukogus 131 180 füüsilist külastust ning aasta jooksul 481 951 virtuaalset külastust.

Lugejateeninduse statistilisi andmeid vt **Lisa 1.**, tabel 5.

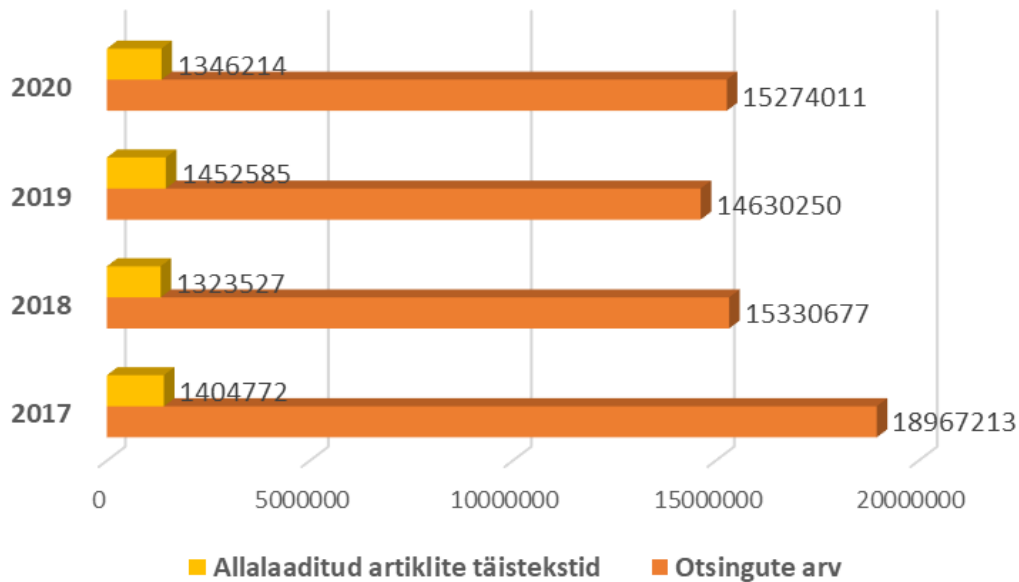
Joonis 3 Raamatukogu kasutamine 2017-2019

Laenusstatistika näitas 2020. aastal kahanemist võrreldes 2019. aastaga. Laenutuste arv langes 11% ja pikenduste arv 14% võrra.

Raamatuid laenutatakse peamajas teenindusosakonnas, fonoteegis ja RARA (käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna) lugemissaalis ning 91% laenutusi toimub teenindusosakonna vahendusel. Laenutuste üldarvust 98% moodustavad kojulaenutus ja 2% - kohapeal laenutamine ehk laenutus lugemissaali. Laenusstatistikast nähtub, et vaid 13% laenutusi toimub laenusautomaadi vahendusel (automaate on 4) ja ülejäänud laenutus, mis moodustab 87% laenutuste üldarvust, toimub töötajate vahendusel.

Tartu Ülikooli teadus- ja arendustöök on väga oluline elektroonilise teadusinformatsiooni olemasolu. Elektroonilise teadusinformatsiooni osatähtsus on kasvanud kõigis valdkondades. Kui varasematel aastatel oli see oluline loodus- ja täppisteadustes ning meditsiinis, siis tänaseks ka sotsiaal- ning järjest enam humanitaarteadustes. Kuna paljud lugejad ei pruugi enam raamatukogu kogude kasutamiseks raamatukokku tulla, siis on raamatukogude ülesanne tagada tõrgeteta ja võimalikult mugav juurdepääs informatsioonile (ühisotsing, raamatukogude kodulehtede funktsionaalsus).

2020. a lõpuks oli raamatukogu vahendusel loodud juurdepääs 134 sidusandmebaasile, mis sisaldasid 60 954 teadusajakirja täisteksti või referaati, hulgaliselt teatmeteoseid ning maailma juhtivate teaduskirjastuste monograafiate elektroonilisi versioone.

Joonis 4 Andmebaaside kasutamine 2017-2019

Positiivse kasutajakogemuse tagamine

Eriolukorra ajal oli tagatud kriisikommunikatsioon lugejatega, nende teavitamine ja konsulteerimine nii telefoni kui e-posti teel. Korraldatud oli samuti kontaktivaba laenutus, kauglaenutusteenus Omniva vahendusel nii TÜ kolledžite tudengitele kui ka Saaremaa elanikele ning RVLi tellimuste kojutoimetamine. Pidevalt jälgiti raamatukogu kodulehel andmebaaside sisu kättesaadavust ja korrektset toimimist. Lisaks litsentseeritud andmebaasidele lisati jooksvalt nimekirja avatud juurdepääsuga andmebaase.

Teadmuse jagamise ja seeläbi raamatukogu kasutajate parema teenindamise eesmärgil alustati andmebaaside lepingutes sisalduvate tingimuste dokumenteerimist ja süstematiseerimist. Koroonaviiruse levikust tingitud eriolukorras võimaldasid mitmed teaduskirjastused e-ressurssidele laiendanud (st. lepinguvälist) juurdepääsu.

Kindlasti mõjutas raamatukogu kuvandit positiivselt nii luuleteraapia kui ka tujutõstev ja liigutav flashmob-video #igatsemelugejaid. Video tõlgiti inglise keelde ja varustati subtiitritega, et seda näidata teistele kolleegidele mujal maailmas. TÜ raamatukogu tegutsemine koroonajal sai positiivse tähelepanu nii Eesti siseselt kui rahvusvaheliselt – kontaktivaba laenutus, flashmob ja luuleteraapia projektid olid kevadel IFLA poolt esile tõstetud kui hea eeskujuna näide.

2020. a jaanuaris algas edukalt TÜ võrgus olevate raamatukogude risttagastuse projekt koostöö erialaraamatukogude ja TÜ kantseleiga eesmärgiks parendada kasutajakogemust ja teha teenuste kasutus mugavamaks. Uus projekt andis lugejatele võimaluse tagastada laenutatud raamatud ükskõik millisesse TÜ raamatukogu võrgustikus olevasse raamatukokku, kus raamatud läksid kohe lugeja arvelt maha ja toimetati sisepostiga raamatukokku. Statistika ja erialaraamatukogude tagasiside alusel võib järeldada, et uus tagastusteenus vastab lugejate vajadustele ja on elujõuline.

ÖÖraamatukogu raames oli lisaks traditsioonilistele lugemiskoerte külaskäikudele, kohviklubile ja võimlemispausidele võimalus osaleda uutes projektides.

Läbi viidi keelekohvikuid (eesti ja vene keel), eksponeeriti TÜ raamatukogu kogusid näminiekspositsioonid kogude avamiseks, peeti lühiloenguid koostöös üliõpilasfirmaga "Prudens", toimus tudengite kiirnõustamine koostöös TÜ Nõustamiskeskusega. Uued algatused võeti lugejate poolt hästi vastu. Tudengitele väga meeldis ka idee fotokonkursist selfie-nurgaga, kus olid pildistamiseks seitsmes erinevas keeles silt "Ema, ära muretse, olen raamatukogus!". Toetudes tagasisidele otsustati jätkata keelekohvikutega edaspidi, kui viirus on taandunud.

Raamatukogu jaoks on oluline, et lugejad saaksid edukalt kasutada kõiki pakutavaid iseteeninduse võimalusi- laenutus- ja tagastusautomaate, Tarka kappi, leiaksid hõlpsasti infot kodulehelt, kasutaksid ruumide online broneerimist jne. Lugejate iseseisvuse tagamiseks koostati saalide ja avahoidla topograafilised plaanid kuni uuendati avakogujuhi tarkvara. Sügisel rakendus tööle uuendatud e-kataloogi ESTER avakogujuht.

Erivajadustega tudengite teenindamist oli 2020.aastal vähem kui tavaliselt, kuid siiski "Seinteta raamatukogu" projekti raames osutati mitu korda koduteenindust.

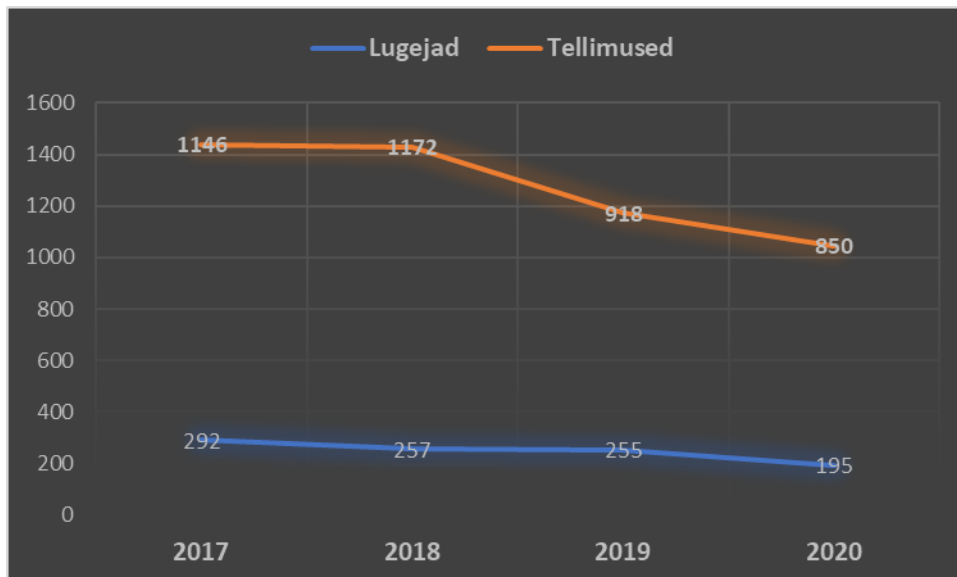
TÜ Nõustamiskeskuse palvel valmistati ette sisendit „Ülikooli raamatukogu poolt pakutavad võimalused erivajadusega õppijale“ koolituste sarja jaoks „Kuidas toetada erivajadusega üliõpilaste õppimist“.

Lugejate parema teenindamise nimel on raamatukogu alates 2020. aastast ka suvekuudel avatud.

Raamatukogudevaheline laenutus RVL

Viiruseepideemia tõttu olid 2020. aastal paljud Lääne-Euroopa raamatukogud (enamasti Saksamaa) suletud, mis omakorda takistas raamatute tellimist ning raamatute kättesaamine oli vahepeal täiesti seiskunud.

Raamatukogudevahelise laenutuse (RVL) teenust kasutas 2020. a 195 lugejat, kellelt laekus 850 tellimust.

Joonis 5 RVL teenuse kasutamine 2017-2020

Enamik artiklite koopiaid telliti SUBITost ja Soome hoiuraamatukogust ning nad saabusid elektroonilisel kujul. Partner-raamatukogude „geograafia” määras tellimuse täitmise kiiruse ja teenuse hinna. RVLi teenused on lugejatele tasulised. Lugejatel on võimalus valida erinevate maksmisviiside vahel. Tasuta on vaid koopiate tellimine Eesti raamatukogudest. Hinnad on unifitseeritud, maksab tellimine, sõltumata sihtkohast või saadetise kaalust.

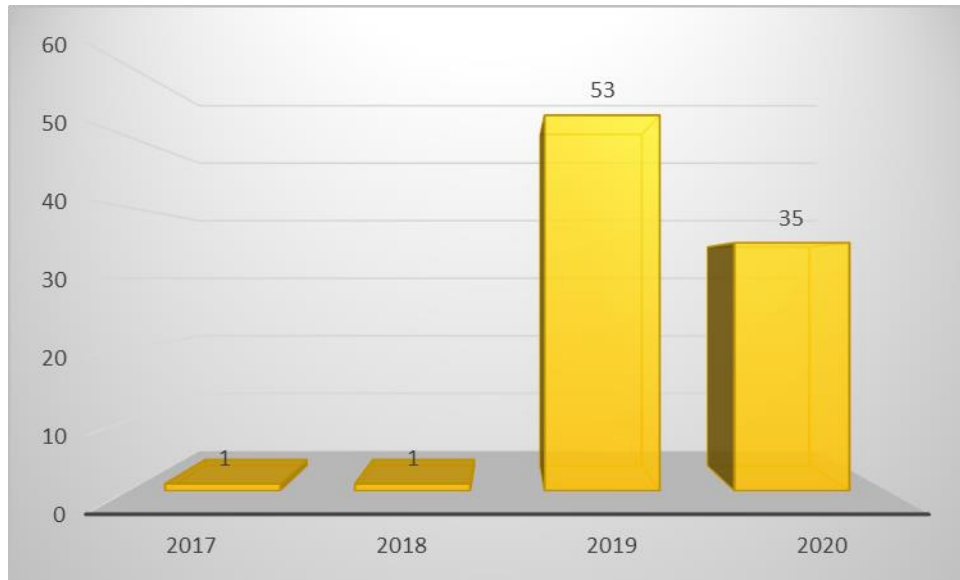
Põhitähelepanu 2020. aastal oli suunatud teenindamise operatiivsusele, sest tellimuste kiire täitmine ja kättesaamine on RVL kasutajate jaoks kõige olulisemad faktorid. Tellimuste edastamine toimub 1-2 päeva jooksul, lugejate teavitamine saabunud kirjanduse kohta – 1-2 tunni jooksul kas meili või telefoni teel.

Perioodika tellimuste täitmata jäämise põhjuseks on tihti see, et soovitakse artikleid veel ilmumata ajakirja numbritest või on saadaval ainult elektroonilised versioonid, kus koopiate tegemine elektroonilistest versioonidest on keelatud. Raamatute tellimise täitmata jäämise põhjuseks on raamatute kohalkasutamise staatus nii Eesti kui ka välismaa raamatukogudes. Üsna palju tellitakse äsjailmunud raamatuid, mis ei ole veel raamatukogudesse jõudnud.

EOD (e-books on demand) teenus

RVLi keskus pakub ka EOD (e-book on demand) teenust, mis kujutab endast autoriõiguse alt vabade tervikteoste digiteerimist. EOD teenuse vahendamine on kasutajatele tasuline ning TÜ raamatukogu poolt makstav aastamaks on 1000 eurot.

2020. aastal digiteeriti EOD teenuse kaudu raamatuid 547 EUR ulatuses.

Joonis 6 EOD teenuse vahendusel digiteeritud raamatud 2017-2020

TÜ raamatukogu osaleb samuti Euroopa Komisjoni kultuuriprogrammist kaasfinantseeritavas EODOPEN projektis, mille raames saab Eestis 20. sajandi algul (1900-1945) ilmunud autoriõiguse alt vabad teosed lasta tasuta digiteerida. Autoriõiguse kehtivuse tähtaeg loetakse lõppenuks, kui autori surmast on möödunud 70 aastat.

2020. aastal avaldati projekti raames vabalt kättesaadavana 98 raamatut.

Kogud

TÜ raamatukogu ülesanneteks on koguda, töödelda, säilitada ja teha kättesaadavaks õppe-, teadus- ning arendustegevusteks vajalikku informatsiooni ning osutada ühiskonnale avalikke infoteenuseid. Kogude arendamisel lähtub raamatukogu ülikooli taseme- ja täiendusõppe ning teadustöö vajadustest, tagades ülikooli ajaloo ja rahvusliku akadeemilise pärandi ning teadus- ja kultuurilooliste kogude säilimise ja kättesaadavuse.

Ülikooli õppe- ja teadustöö toetamine on raamatukogu esmane ja tähtsaim ülesanne sh õppe- ja teadustöö jaoks vajaliku informatsiooni hankimine (andmebaasid, ajakirjad, monograafiad, õpikud) selleks eraldatud raamatuostusumma raames ja vastavalt valdkondade ettepanekutele. Oluline on tagada, et tellitud uued väljaanded jõuaksid kiiresti

säilituseksplarina ja nii tuleb meil tervikliku rahvustrükiste arhiivkogu nimel lisaks kasutuseksplarile osta ka arhiiveksplar.

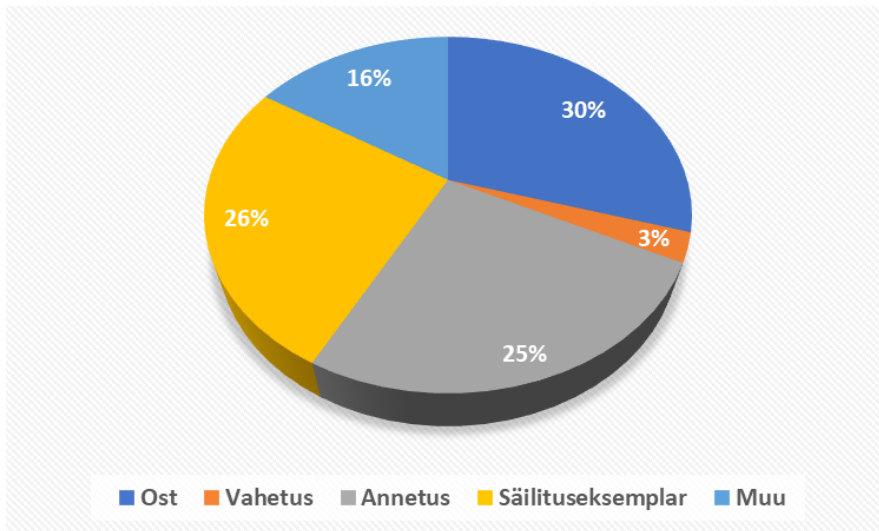
2020. aasta sügisel alustas tööd ka säilituseksplari nõukoda.

Vahetussuhted toimusid 2020. aastal üldiselt samas mahus nagu eelmistel aastatel. Vahetuspunktide arv on püsinud stabiilne, kuid trükiste vahetamise dünaamikas on märgata muutusi – teadusväljaandeid ilmub vähem ja üha enam neist ilmub avatud juurdepääsuga. Ka TÜ raamatukogul on üha vähem nimetusi, mida vahetusena välismaale saata. 2020. aastal mängis oma rolli ka koroonaviiruse pandeemia ning mujal maailmas pikalt suletud olnud raamatukogud. Vahetuse raames saabus TÜ raamatukokku 2020. aastal 585 eksemplari teavikuid, vahetuseks mõeldud väljaannete ostuks kulus 5363.20 eurot.

Annetusi võeti 2020. aastal vastu 5633 eksemplari. Annetuste läbitöötamine on üsna töömahukas, sest sageli tuleb asju kontrollida ka de visu. Raamatukokku saabusid 2020. aastal järgmised kogud – majandusraamatukogu andis üle 80 kasti bakalaureus- ja magistritööid, matemaatika ja informaatika raamatukogu 60 kasti informaatika- alaseid lõputööid aastatest 1950 – 2016, õendusteaduste õppetool u 100 üliõpilastööd. Raamatukogule anti TÜ muuseumi poolt üle Jaan Einasto separaatide kogu (ca 20 kasti) ja tähekaardid. Tullio Ilometsa pärandist anti üle 40 kasti erinevaid materjale (nii raamatuid-ajakirju kui ka käsikirjalisi dokumente). Raamatukokku saabusid Jüri Andile kuulunud raamatud ja tema poolt juhendatud üliõpilastööd (15 kasti), Maria Siku (Sikk) testamendiga TÜ raamatukogule määratud raamatud (19 kasti), Mall Tamme raamatud ja Vive Tolli kogust pärit kunstiraamatuid. Kümneid uuemaid raamatuid annetasid Kalle Kasemaa ja Helen Voogla ja taas kord andis TÜ haridusteaduste instituudi raamatukogu üle palju peakogus puuduvaid väljaandeid. Vastu võeti ka juba mitmeid aastaid varjendis oodanud Aino ja Pierre Naert`i keeleteaduslike raamatute kogu.

2020. aastal jätkati kunagise reservfondi ja vahetusfondi raamatute läbi töötamist. Arvele võeti 339 769 euro väärtuses teavikuid (2019. aastal võeti arvele teavikuid 317 970 euro väärtuses, 2018 oli see number 149 257).

Reservfondist on pärit ka heebreakeelsed raamatud, mille läbivaatamist õnnestus alustada koostöös TÜ usuteaduskonnaga tudengite ja õppejõududega 2020. aastal. Koostöö tulemusena jõuavad hoidlasse korralike kirjetega raamatud ja DSpace`i raamatute metaandmetega varustatud digikoopiad ning tulemuseks on terviklik heebreakeelsete raamatute kollektsioon.

Joonis 7 Kasutuskogusse arvele võetud teavikud komplekteerimisallikate lõikes 2020 (pearaamatukogus)

Aasta jooksul kasvasid ülikooli raamatukogu kasutuskogud 30 772 teaviku võrra, ulatudes aasta lõpuks 3 761 420 arvestusühikuni. Kõik kogud (kasutus-, vahetus- ja varukogu) kokku sisaldasid aasta lõpuks 3 761 682 teavikut. Tartu ülikooli raamatuvara suurus 2020. a lõpuks oli 4 183 433.

Raamatukogu kogude statistilisi andmeid vt **Lisa 1.**, tabel 6

Kogude kirjeldamine e-kataloogis ESTER

Tagatakse kiire ja mugav ligipääs kogudele olenemata formaadist, asukohast või vanusest, täiustades ja lihtsustades kogude otsivõimalusi ning optimeerides kogude kasutust toetavaid teenuseid.

2020. aasta lõpuks oli e-kataloogis ESTER kirjeldatud 58% ehk 2415654 eksemplari Tartu Ülikooli raamatuvarast (pearaamatukogu eksemplariid 2004107, TÜ erialaraamatukogud – 411547) kokku 1344135 nimetust.

2020. a. aastal koostati uutele teavikutele 16763 bibliokirjet, originaalkirjeid oli 16514 ja koopiakirjeid 249. ESTERisse lisandus 38121 uut eksemplarikirjet.

Statistilisi andmeid vt Lisa 1., tabel 7.

ESTERi kõrval on raamatukogu koduleheküljel kättesaadavad digiteeritud sedelkataloogid „Võõrkeelsed raamatud ilmunud kuni 1945“ ja „Venekeelsed raamatud ilmunud kuni 1916“.

Vastavalt vajadusele toimus Eesti märksõnastiku toimetamine, teavikute liigitamine ja märksõnastamine.

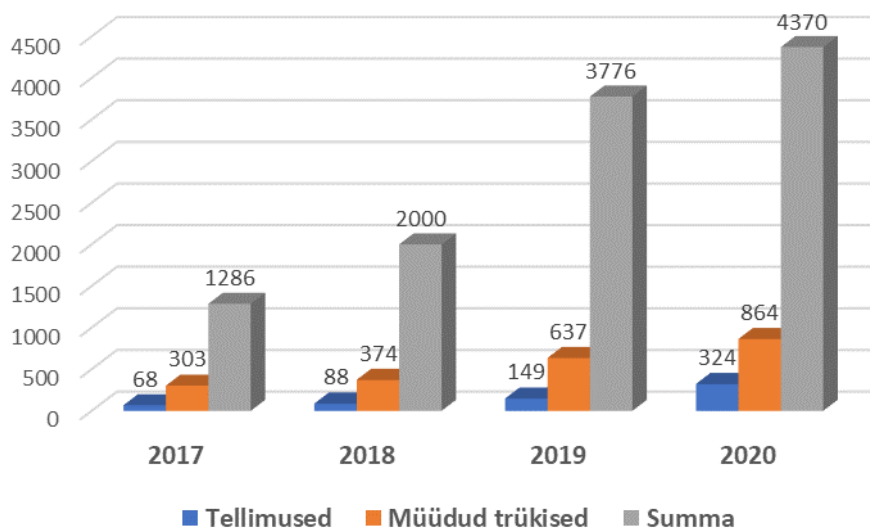
Märksõna normikirjed koostatakse Eesti märksõnastiku veebirakenduses ja laaditakse regulaarselt andmebaasidesse ESTER ja ISE. Aasta jooksul täienes ESTER 1173 uue nime normikirjega ning redigeeriti 366 normikirjet.

E-raamatupood

Erinevate teenuste kompleksi, mida raamatukogu kasutajatele pakub, kuulub samuti e-raamatupood. E-raamatupoe kaudu on võimalik osta raamatuid, mida raamatukogu enam ei vaja või mida on mitu eksemplari.

Tartu Ülikooli e-raamatupoele oli 2020. aasta muutuste aasta. Septembrist alustas pood tööd uuendatud sisuhaldussüsteemi versiooniga, mis võimaldas uute maksesüsteemide kasutusele võttu. Kui siiani oli võimalik raamatute eest tasuda vaid pangalaekandega esitatud arve alusel, siis nüüd asendus see pangalingiteenusega ja maksta saab ka krediitkaardiga.

Poes esitati aasta jooksul kokku 324 tellimust. Aruande perioodil müüdi 864 trükist kogusummas 4369.85 eurot. Lisaks Eesti sisestele tellimustele esitati tellimusi Rootsist, Ungarist, Sloveeniast, Belgiast, Soomest, Kanadast ja kahel korral Hollandist.

Joonis 8 E-poe tellimused ja müük 2017-2020

Populaarseimad kategooriad olid ajalugu, matemaatika/informaatika ja meditsiin. Aastalõpu populaarseim toode oli 25 müüdud eksemplariga raamatukogu kalender.

Uuendatud maksetingimused kajastusid poe käibes. Septembrikuu müügitulu oli aastalõikes kõrgeim. Kindlasti soodustas tellimuste hulga kasvu ka selles kuus toimunud sooduskampaania. Aprilli ja mai müüginumbritele avaldas negatiivset mõju viirusest tingitud muutused kogu maailmas. Sellel ajaperioodil oli poest võimalus tellida raamatuid ainult postkontoritesse. Puudusid nii postipakiautomaadid, kui klientide seas väga populaarne TÜ raamatukokku järele tulemise võimalus.

Tartu Ülikooli raamatukogu e-raamatupoe andmebaasi lisandus 2020. aastal 1977 nimetust. Seisuga 31.12.2020 on e-poes (aktiivses) müügis 7670 erinevat nimetust trükiseid (trükiste koguarv e-poe baasis on 9567 trükist).

Töö käsikirjade ja haruldaste raamatutega

Kogude kättesaadavaks tegemine uurijatele ja positiivse kasutajakogemuse pakkumine.

2020. aastal jätkati keskaegsete pärgamendifragmentide kodikoloogilist kirjeldamist ning tööd andmebaasiga Fragmenta membranea Estoniae (<http://dspace.ut.ee/handle/10062/54331>), mis kajastab TÜ raamatukogus, TÜ kunstimuuseumis, TLÜ arhiivraamatukogus, Tallinna Linnarhiivis leiduvaid pärgamendifragmente. Aasta jooksul kirjeldati 10 pärgamendifragmenti (autorsuse, dateeringu ning sisu määramine, paleograafiline ja kodikoloogiline kirjeldamine): Mscr 1341.1, Mscr 1341.7, 1342.8, 1344.1; R Est A-11374, R V B 70, R XVI 192f2, XIIIb 1923:3897, 4 X A-11271 (köitematerjalina kasutatud keskaegsed pärgamendifragmendid). Andmebaas vajab paremat esitlustarkvara. Selles osas on peetud läbirääkimisi IT-osakonnaga.

Raamatukogule anti üle prof Jüri Anti, Vello Pasti, Karl Siilivaski ning dots Tullio Ilometsa arhiivipärandid. TÜ Tähetorni muuseum andis üle üksikuid käsikirjalisi materjale (vaatluspäevikud jm) ja taevakaarte. Üksikultmeid lisandus reservkogu läbi töötamise käigus kogude arenduse osakonnast.

Koostöös TÜ usuteaduskonnaga alustati TÜ raamatukogus olevate orientaalkäsikirjade kirjeldamist. 2020. a võeti töösse araabiakeelsed ja türgikeelsed manuskriptid.

Kultuuriministeeriumi projekti „Digitaalne kultuuripärand“ raames toimuva dokumendipärandi digiteerimise allprojekti „Vaba rahvas vabal maal 1920-1940“ esitati Rahvusarhiivile andmed digimist vajavate säilikute kohta.

Töös fotokoguga keskenduti juba ESTER-is kirjeldatud fotode digiteerimisele ja DSpace'is arhiveerimisele. Töö käigus täpsustati ka ESTER-i bibliokirjete andmestikku (dateering, fotograaf, fotol jäädvustatud isikud, sündmused). Kokku arhiveeriti DSpace'is 1433 TIFF-faili 541 DSpace'i itemis (JPEG-vormingus esitlusfailide kohta statistika puudub).

Kultuuriministeeriumi poolt ellu kutsutud riikliku projekti „Digitaalne kultuuripärand“ raames valmistati digiteerimiseks ette ca 5000 kunstiajaloolises fotokogus olevat klaasnegatiivi.

Kunstikogu töövoos selgitati välja graafilised lehed, mille paspartuud vajavad vahetamist arhiivinõuetele vastavatega. Üle 90 % kunstikogust on kirjeldatud ESTER-is. 2020. aastal oli kunstikogu hooldaja Moonika Teemus põhiliselt hõivatud Karl Morgensterni 250. sünniaastapäeva näituste, kogumiku ja konverentsi ette valmistamisega. „Tartu klassik. Karl Morgenstern 250“ näituse kontseptsiooni välja töötamine ja eksponaatide valmimine eeldas põhjalikku süüvimist K. Morgensterni elulooliste materjalidesse, päevikutesse, kirjavahetuse jne ning tekstide tõlkimist ja toimetamist. Moonika Teemus tegi ka Morgensterni reise kaardirakenduse ja aulakõnede tõlgete IT rakenduse.

Moonika Teemus oli Karl Morgensterni vanaisale kuulunud Augsburgi kellaspepa Jeremias Metzgeri 1546. a valminud lauakella tutvustava videofilmi kaasautor.

KHO (käsikirjade ja haruldaste raamatute osakond) töötajad osalesid 2020. aastal järgmiste näituse koostamisel:

- Töö ja püsivusega – 500 aastat Madalmaade kuulsaima trükkali Christophe Plantini sünnist/veebinäitus
- Tartu klassik. Karl Morgenstern 250. Plakatinäitus Poe tänava plakativitriniis
- Tartu klassik. Karl Morgenstern 250. Näitus raamatukogu näitustesaalis

Erialaraamatukogud

Seisuga 31.12.2020 oli ESTER-iga ühinenud 29 ülikooli allüksuste raamatukogu.

Koostöölepingu alusel liitunud raamatukogusid oli 2020. aastal kuus: Balti Kaitsekolledži raamatukogu, Riigikohtu raamatukogu, Soome instituudi raamatukogu, Tartu Kõrgema Kunstikooli Pallase raamatukogu, Tartu Kunstimuseumi raamatukogu, Eesti Looduseuurijate Seltsi raamatukogu.

Tartu Ülikooli allüksused, kus puudub erialaraamatukogu on kokku 12 ning kirjed elektronkataloogi koostab pearaamatukogu töötaja, teavikud asuvad allüksustes ja omavad oma asutuste asukohakoodi. Need allüksused on järgmised:

- Tehnoloogiainstituut
- Molekulaar- ja rakubioloogia instituut
- Botaanika osakond
- Geograafia osakond
- Etnoloogia osakond
- Usuteaduskond – teavikud võetakse Tartu Ülikooli raamatukogu arvele
- Psühholoogia instituut
- Zooloogia osakond
- Genoomika instituut
- Kunstiajaloo osakond

- Eesti ajaloo osakond. Uusima aja osakond
- TÜ raamatukogu teaduskeskus

Eraldi võiks välja tuua ka suuremahulist koostööd erialaraamatukogudega nii risttagastusprojekti raames kui ka erialakogudesse deponeeritud raamatute inventuuride alustamisel.

2020. aasta alguses alustati uue teenusega-kasutatud kirjanduse tagastamine TÜ erialaraamatukogude võrgus. Projektis osales 14 erialakogu 29st. TÜ raamatukogudest laenutatud raamatuid sai tagastada igasse TÜ raamatukoguvõrku kuuluvasse raamatukokku. Projektis mitteosalevate raamatukogude peamajja tagastatud raamatutega tegeles Lilia Külv. Kahjuks jäi projekt koroonaviiruse tõttu pooleli, kuid risttagastus oli selleks ajaks omaks võetud, seetõttu suvel, mil erialakogud olid suures osas kinni, tagastati väga palju erialakogude raamatuid peamajja. Sügisel jätkati erialaraamatukogude vahelise risttagastuse teenusega.

Arendustegevus

- **Õppe -ja teadustöö toetamine**
- **Avatud teaduse toetamine**
- **Kogude arendamine ja säilitamine (vt Kogud lk 9-15)**
- **Positiivse kasutajakogemuse kindlustamine (vt Raamatukogu ja lugejad lk 4-8)**
- **Organisatsiooni arendamine (vt Personal lk 24-28)**

Õppe- ja teadustöö toetamine

TÜ raamatukogu on korraldanud infopädevusalaseid kursusi üliõpilastele juba üle kümme aastat, ent vajadus infootsinguoskuste järele on aastatega üha kasvanud. 2020. aasta eriolukorra ajal suudeti tagada juurdepääs kõikidele e-andmebaasidele ning samuti toimusid kõik e-kursused. Samuti sundis eriolukord koolitamisel keskendumisele rohkem digitaalsetele lahendustele, mis on nuginii tulevikusuund.

E-kursused

2020. aastal pälvis e-kursuste kvaliteedimärgi teiste seas Tartu Ülikooli raamatukogu ja loodusmuuseumi koostöös valminud e-kursus „Teadusandmete haldus ja publitseerimine“. Välja annab seda kvaliteedimärki Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA).

Raamatukogu poolt koostatud, ülikooli ainekavade raames läbiviidavad e-kursused:

„Sissejuhatus erialainfootsingusse“ (OIAO.06.051, 3 EAP) lõpetas 45 üliõpilast, neist 12 läbisid kursuse inglise keeles Esmakordselt oli võimalik kursuse ühel nädalal sooritada ainult

test ning ühel nädalal oli võimalik valida testi ja individuaalse tagasisidega ülesande vahel. Nagu varemgi, oli ka sel aastal soovitusi, et see kursus võiks olla alustavatele doktorantidele kohustuslik. Doktorandid, kes tegelevad ka õppetööga, kirjutavad, et infopädevuse kursus võiks olla kohustuslik bakalaureuse- ja magistriüliõpilastele. Tagasisidest tuli välja, et vanemate kursuste doktorandid soovivad seda alustavatele doktorantidele – “saadud teadmised on alusteadmised, mida on vaja rakendada kogu õpingute vältel”. “Teadlane ei saa oma tööd hästi teha kui ei oska süsteemselt infot otsida. Palju olulist võib kahe silma vahele jääda ja see võib hiljem saatuslikuks osutuda.” Tuutorite toetust ja kiiret tagasisidet hinnati väga. Mainiti ka, et kursus võiks olla doktoriõppe üleülikooliliste valikainete moodulis.

„Infopädevuse alused“ (OIAO.06.050, 3 EAP) lõpetas 265 üliõpilast, nendest 4 läbis kursuse inglise keeles. Kursust on endiselt võimalik läbida sooritades iganädalase automaatse kontrolliga testid ning lõpus Zotero kasutamise ülesande. Kuna testides sooritatakse otsinguid etteantud teemal, võimaldavad need õpiväljundite saavutamist kontrollida. Senise tagasiside põhjal osa õppijaid siiski soovivad teha otsinguid omal teemal ja saada individuaalset tagasisidet. Sel aastal pakkusime seda võimalust kahel nädalal eelmise aasta ühe nädala asemel ja ilmselt võib seda edaspidi veelgi laiendada, sest massiliselt ei kasutata, tuutorid saavad hakkama, aga suurendab rahulolu kursusega. Kursuse tagasiside oli valdavalt väga positiivne. Kirjutatakse, et kursus võiks olla kohustuslik või rangelt soovituslik, seda peaks rohkem reklaamima esimese kursuse üliõpilastele, sest annab oskusi, mida on koduste tööde jaoks kohe vaja. Hinnatakse paindlikku kursuse korraldust, mis lõi “hea pingevaba õppekeskkonna”. Arvati ka, et “üks paremaid e-aineid”. Üks kursuse läbinud õpetaja kirjutas: “Minu arvates on see üks kõige praktilisem ja akadeemiliselt vajalikum kursus terve magistriõppe jooksul, sest see annab tudengitele võimaluse edukalt jõuda otsitud tulemusteni ja hoida nende pealt kokku ka meeletult aega. Kõik õpitu tuleb mulle kasuks ka õpetajatöös tulevikus.” Kursuse tuutoritena osalevad kõik osakonna töötajad.

Kursused, kuhu on integreeritud raamatukogu poolt läbiviidav moodul. Neid kursusi kureerib Signe Bachmann.

Sporditeaduste ja füsioteraapia instituudi ning majandusteaduskonna e-kursused

- Uurimistöö füsioteraapia erialal (KKS.B.05.089) Infootsingu alused füsioteraapia valdkonnas. 40 tudengit (18.03-10.05.2020)
- Teadustöö metoodika. Üldkursus magistriõppele (KKS.B.02.011) Infootsingu alused liikumis- ja sporditeaduste valdkonnas. 49 tudengit (15.09-11.12.2020; 08.10-11.12.2020)
- Mida kõike võiksin teada – minu areng (MJRI.02.065) Ülikooli raamatukogu teenused ja nende kasutamine. 59 tudengit (11.09-09.11.2020)

Massive Open Online Course

MOOC „Infopädevuse alused“ (1 EAP). Sügisel viidi läbi eraldi kursus Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpilastele (lõpetas 47) ning seejärel kõigile huvilistele (lõpetas 253).

Avatud teadusega seotud kursused

Kursused on loonud ja viis läbi Tiiu Tarkpea.

“Teadusandmete haldus ja publitseerimine” (LTOM.00.007, 3 EAP), lõpetas 36 doktoranti. Kursus on mõeldud doktorantidele, kellel on juba olemas oma andmed. Samal tingimusel saavad osa võtta ka magistrandid. 2020. aastal läbis kursuse kevadsemestril inglise keeles 21 doktoranti ja sügissemestril eesti keeles 15 doktoranti.

Kursusele omistati 2020 a. e-kursuse kvaliteedimärk ning nimetati aasta parima e-kursuse kandidaadiks. Kvaliteedimärgi taotlemise käigus sai kursust ka veelgi paremaks tehtud, eriti just õpijuhiseid ja muid juhendmaterjale ning üldse tekkis parem ettekujutus, mis on üks hea e-kursus. Osalejate tagasiside on samuti väga positiivne. Toodi välja, et kursus avas täiesti uue perspektiivi nii neile, kel oli juba varasemalt andmehaldusega kogemusi kui ka neile, kel eelnevad kokkupuuted puudusid.

“Hea teadus, raamnõuded, väärtused ja tegevuspõhimõtted” (HVFI.01.002), lõpetas 39 doktoranti. Üleülikooliline valikaine doktorantidele, milles üks moodul käsitleb avatud teadust. Kursusel tuleb läbi viia kaks seminari ja hinnata lõputöid. 2020. aastal läbis kursuse kevadsemestril inglise keeles 10 doktoranti ja sügissemestril eesti keeles 29 doktoranti.

Digiteerimine

Euroopa Liidu struktuurivahenditest rahastatava projekti „Kultuuripärandi digiteerimine 2018-2023“ alamprojekti „Eesti keele ja kirjanduse ning omariikluse allikad“ raames digiteeriti 2020. aastal 1269 trükist (202598 lehekülge).

Väljaspool digiteerimisprojekti digiteeriti 2020. aasta jooksul väliste tellimustest või raamatukogu vajadustest lähtudes 1491 nimetust (179434 lehekülge).

Repositoorium DSpace

Tartu Ülikooli repositoorium DSpace sisaldas 2020. aasta seisuga 62 112 nimetust. Google Analytics'i andmetel on aasta jooksul repositooriumi virtuaalselt külastatud 334 208 korral ning lehekülje vaadatud 1 332 849 korda. Repositooriumi arendamisega tegeletakse järjepidevalt, suuremateks töödeks 2020. aastal olid fotode massimport koos formeerimisega, tarkvara veast tingitud pispiltide topelt failide likvideerimine ning AIP ekspordi testimine.

Avatud teaduse toetamine

Raamatukogu tegevuse eesmärk on toetada avatud teaduse põhimõtteid ning suurendades ülikooli ja Eesti teadustulemuste nähtavust maailmas. Võttes arvesse „Horisont 2020“ nõudeid ja suuniseid avatud juurdepääsuga publitseerimisele ja avaandmetele, edendatakse koostööd teadlaskonna ja raamatukogu spetsialistide vahel Euroopa Liidu teadusuuringute ja innovatsiooniprogrammide elluviimisel. Raamatukogu tegutseb OpenAIRE2020 riikliku koordinaatorina Eestis.

Raamatukogu viib läbi üritusi, mis toetavad avatud juurdepääsu, näiteks Avatud juurdepääsu nädal. Eesmärgiks on avatud juurdepääsu poliitika väljatöötamine, toetamine ja järgimine Eestis. Selleks pakutakse avatud publitseerimise ja teadusandmete haldamisega seotud koolitusi ja teenuseid. Järgitakse Euroopa Liidu vastavaid direktiive ning juurutatakse parimaid praktikaid. Vt **Koostöö** lk 22-25.

TÜ raamatukogu viib läbi mitut kursust, mis on seotud avatud teaduse põhimõtete tutvustamisega ja andmehaldusplaanide koostamisega. (vt eespoolt lk 18). Lisaks koolitustele, kus õpetatakse, kuidas koostada andmehaldusplaane, on olnud kaks seminari Eesti Teadusagentuuriga, et töötada välja juhend, kuidas hinnata grandide saanud projektide andmehaldusplaane. Grupiviisiliste koolituste kõrval on olnud hulk päringuid ja individuaalset nõustamist andmehaldusplaanide koostamise ja hindamise teemal.

Kodulehed

Pidevalt on kaasajastatud TÜ raamatukogu Avatud teaduse kodulehti nii eesti kui ka inglise keeles. Näiteks sai lisatud täiesti uus rubriik teiste raamatukogude toetamiseks andmehalduse alases tegevuses (RDA projekti raames). Tekitati kodulehele Avatud teaduse rubriiki lühike ja täpne juhend (eesti ja inglise keeles) andmehaldusplaani koostamise kohta, mis järgib väga täpselt soovitatavat DMPonline'i struktuuri ja küsimusi. Seni oli link ainult koolitusmaterjalidele, nüüd on konkreetne juhend koos vajalike linkidega. Kuid andmehaldusplaanidega seostub mitu juriidilist probleemi, näiteks autoriõigused, litsentseerimine ja isikuandmete kaitse. Koostöös TÜ grandikeskuse ja intellektuaalse omandi valdkonna juristiga sai formuleeritud lõik, mis peaks olema igas TÜ andmehaldusplaanis ning räägiti läbi andmekogude litsentseerimine TÜ repositooriumis DataDOI. Alustati DataCite'i uue kodulehe loomist.

Isikuandmed kui teadusandmed

2020. a kerkis eriti teravalt üles teema isikuandmed kui teadusandmed. Varem oli see oluline nendes teadusprojektides, mis vajasis eetikakomitee nõusolekut, kuid IKÜM kehtima hakates on kõikides projektides isikuandmete kaitse teema oluline. Kuna valdkonnad määrasid oma nõustajad teaduseetika osas, mille alla kuulub ka andmekaitse, siis oli vaja neid koolitada. Koolitus sai läbi viidud koostöös TÜ andmekaitse peaspetsialistiga. Sellest arenes koostöö, mille eesmärgiks on koostada põhjalikud juhendid teadlastele, mis käsitlevad just neile vajalikke isikuandmete kaitse aspekte. Töö on pooleli, on toimunud igakuised koosolekud.

DataDOI

Teadusandmete repositoorium DataDOI on muutumas Tartu Ülikooli andmerepositooriumist üle-eestiliseks teadusandmete repositooriumiks. Repositooriumisse on oma teadusandmed lisanud Tallinna Ülikool ja ETAg. Seetõttu on suurenenud ka koolituste ja konsultatsioonide maht. 2020. a sai valmis DataDOI kasutustingimused (poliitika) ning koostati eraldi DataDOI isikuandmete kaitse tingimused, mis kõik on repositooriumi avalehel väljas. Aasta lõpus alustati DataDOI-le CoreTrust Seal sertifikaadi taotlemist.

Üritused

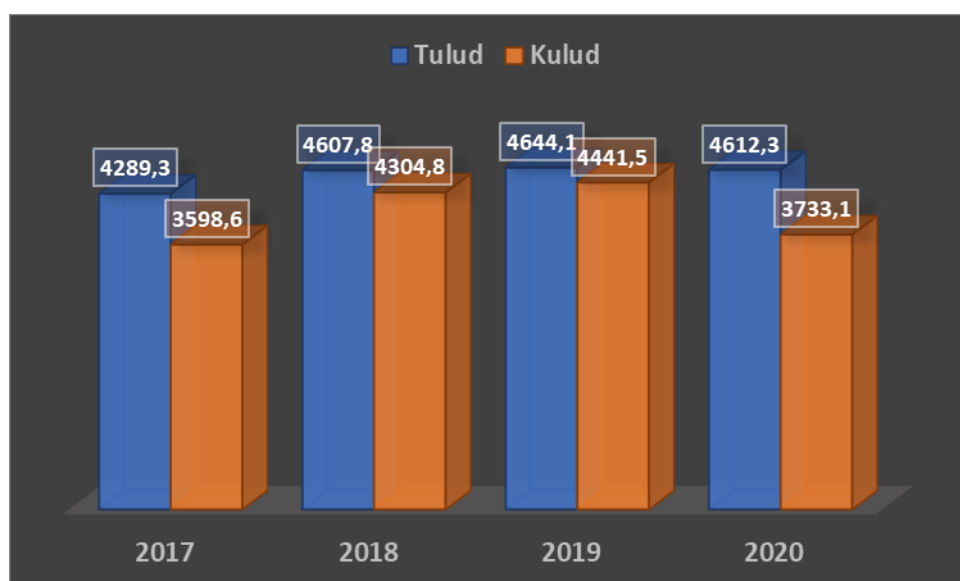
TÜ raamatukogu osales aktiivselt avatud teaduse rahvusvahelise seminari korraldamises.

- 06.04.2020 RDA Estonia National Event: "Where, How and Why - Essential Connections of Research Data"
- 30.09.2020 RDA Estonia National Event "Opening Minds and Digital Collections: Digital Humanities Seminar"

Vt **Lisa 4.** 2020. a korraldatud konverentsid ja seminarid

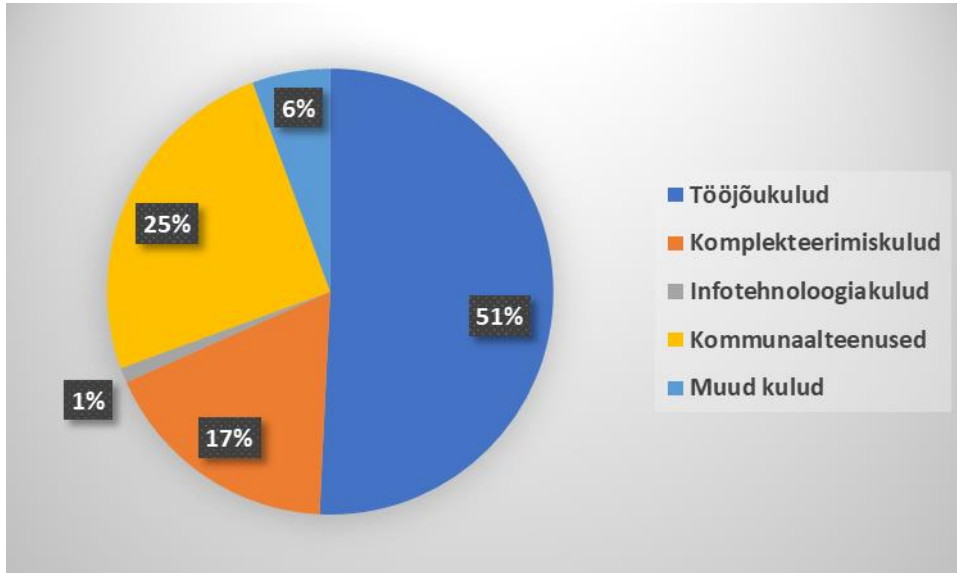
Finantsid

Võrreldes 2019. aastaga vähenesid raamatukogu tulud 2020. aastal 0,7% ja kulud koguni 16% võrra. Tulude poole pealt vähenesid muud tulud 4,5%. Kulude võrdluses vähenesid enim tööjõukulud 14,6%.

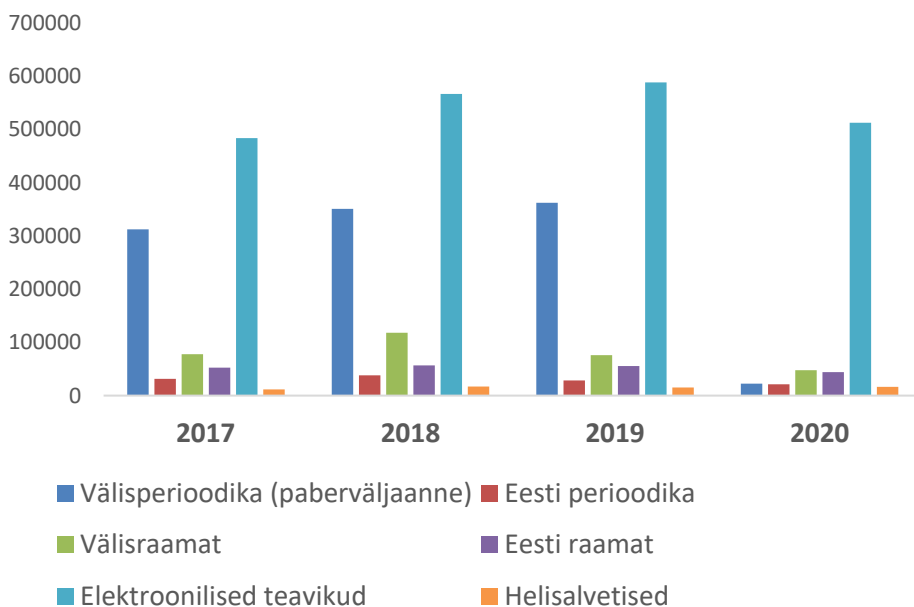
Joonis 9 Tulud ja kulud aastatel 2017-2020

Pearaamatukogu komplekteerimiseelarve kokku oli veidi üle 1 miljoni euro, millest Haridus- ja Teadusministeeriumi eraldis moodustas 891 774 ja ülikooli eraldis 202 000 eurot. Komplekteerimiseelarve jääk seisuga 31.12.2020 oli 423 916 eurot.

Joonis 10 Kulude jaotus 2020.aastal

2020. aastaks eraldas Haridus- ja Teadusministeerium teadusinformatsiooni hankimiseks 818 886 eurot (võrreldes 2019. aastaga 4407 eurot vähem) ja rahvusteavikute hankimiseks 72 888 (võrreldes 2019. aastaga 2891 eurot vähem) eurot. Ülikool poolt eraldatav summa ei muutunud ja oli endiselt 202 000 eurot. Eelarve vähenemine (7298 euro võrra) ei olnud suur, aga nii käibemaksu lisandumise kontekstis kui üldise hinnatõusu taustal ikkagi selline, et taas tuli teha korrektiivse tellimuste mahtudes.

Joonis 11 Pearaamatukogu komplekteerimiskulud 2017-2020.a

1. maist muutusid käibemaksu arvestamise põhimõtted - e-ajakirjad ja e-raamatud maksustatakse alates 1.maist 2020 9%-lise käibemaksuga ja andmebaasid 20%-lise käibemaksuga. Kuna detsembrist 2018 rakendati 20%list käibemaksu nii e-raamatutele, e-ajakirjadele kui ka andmebaasidele, tõi see seadusemuudatus kaasa mõningase leevenduse raamatuostusummale, sest e-ajakirjade ja e-raamatute tellimismaht ja summad, mis selleks kulutatakse, on suured. Hoolimata raamatukogu iga-aastastest taotlustest ei ole ülikool leidnud võimalust e-väljaannete tellimisse rohkem panustada, kuigi e-õpe on märksõnana päevakorral. Raamatukogu arengukavas on ühe eesmärgina kirjas e-teavikute osakaalu suurendamine ja seda eesmärki raamatukogu tegelikult täita pole suutnud. Viimastel aastatel (2019, 2020) on toimunud liikumine pigem vastupidises suunas.

Komplekteerimiskulude täpsem jaotus on esitatud **Lisa 1.**, tabelid 3, 4.

Koostöö

Eesti ja rahvusvaheliste ühenduste liikmena annab Tartu Ülikooli raamatukogu oma panuse nende organisatsioonide strateegiliste eesmärkide täitmisel ning hoiab oma positsiooni kompetentsikeskusena teiste mäluasutuste seas.

Tartu Ülikooli raamatukogu osaleb juhtpartnerina EODOPEN projektis

Tartu Ülikooli raamatukogu ja Eesti rahvusraamatukogu osalevad Euroopa Komisjoni kultuuriprogrammist kaasfinantseeritavas EODOPEN projektis, mille käigus 11 Euroopa riigis digiteeritakse 15 000 raamatut. TÜ raamatukogu on projekti kommunikatsioonilase töögrupi juhtorganisatsioon. EODOPEN projekti raames digiteeritakse nelja aasta jooksul 15 000 teost 20. ja 21. sajandist. Pärast digiteerimist lisatakse need ühtsesse andmebaasi, millele on ligipääs kõikidel Euroopa Liidu riikide elanikel. EODOPEN projekti üheks oluliseks eesmärgiks on jõuda kindlate sihtgruppideni, kes oma töö või õppimisega seoses vajavad erinevaid digiteeritud materjale. Nende soovid ja vajadused määravad ära, millised teosed digiteeritakse.

Tallinna Ülikooli teadusandmeid hakatakse säilitama Tartu Ülikooli raamatukogu DataDOI repositooriumis. Märtsis 2020 allkirjastati koostööleping, mille kohaselt Tallinna Ülikooli teadusandmed kuuluvad säilitamisele Tartu Ülikooli raamatukogu poolt hallatavas repositooriumis ja mis aitab kaasa avatud teadusruumi arengule. Repositoorium DataDOI sisaldab hetkel ligi 100 teadusandmete kogumit kõikidest ülikooli valdkondadest (humanitaar-, sotsiaal-, meditsiini- ning loodus- ja täppisteaduste valdkondadest), samuti ka haridus- ja teadusministeeriumi ning Eesti Teadusagentuuri materjale.

DataDOI on Tartu Ülikooli teadusandmete repositoorium, mida haldab Tartu Ülikooli raamatukogu. Repositoorium tagab teadusandmete pikaajalise säilitamise ning loob võimaluse andmete kasutamiseks edasistes teadustöodes. DataDOI on registreeritud

ülemaailmses andmesäilituskeskuste, teaduslike uurimisasutuste ja raamatukogude võrgustikus DataCite.

Hariduse Infotehnoloogia Sihtasutus (HITSA) kuulutas välja 2020. aasta e-kursuste kvaliteedimärgi saajad ning teiste seas pälvis selle ka Tartu Ülikooli raamatukogu ja loodusmuuseumi koostöös valminud e-kursus „Teadusandmete haldus ja publitseerimine“. Tunnustuse pälvinud e-kursuse panid kokku Tiiu Tarkpea TÜ raamatukogust ning Urmas Kõljalg, Allar Zirk ja Veljo Runnel loodusmuuseumist.

Rahvusvaheliste seminaride korraldamine

6. aprillil korraldasid RDA Eesti kontaktpunkt ja DataCite Eesti konsortsium rahvusvahelise seminari **“Where, How and Why - Essential Connections of Research Data”**. Seoses riigis kehtestatud eriolukorraga toimus seekordne üritus veebi vahendusel. Seminari teemad olid Euroopa teaduspilve ning avatud teaduse tulevik Euroopas, Avatud Juurdepääsu edusammud, teadlastele pakutava teadusandmete haldamise tugi, teadusandmete kasutamine valitsusasutuste poolt ning NORDIC e-infra koostöö. Lisaks tutvustati RDA (Research Data Alliance) võimalusi Soome näitel.

30. septembril toimus veebi vahendusel RDA Estonia riiklik seminar **Opening Minds and Digital Collections: Digital Humanities Seminar**. Üritus korraldasid RDA Eesti kontaktpunkt ja DataCite Eesti. Veebiseminari "Opening Minds and Digital Collections" eesmärk oli tuua humanitaarteadlasi lähemale digilahendustele, kasutades näidetena eelkõige mäluasutuste avatud ressursse (raamatukogud, arhiivid, repositooriumid jne). Seminaril arutati võimaluste üle, mida raamatukogud saavad humanitaarteadlastele pakkuda, selgitati, kuidas saavad teadlased ja raamatukogud teha koostööd FAIR (leitavus, ligipääsetavus, koostöövõimelisus, taaskasutatavus) põhimõtete järgimisel andmehalduses ning milliseid digitaalseid infrastruktuure on humanitaarteadlaste jaoks juba arendatud. Osalema oodati magistrante ja doktorante, teadlasi ja akadeemiliste raamatukogude töötajaid, rahastusagentuure ja kõiki, kes tahavad lähemalt kuulda erinevatest digivõimalustest.

20.- 23. oktoobrini toimusid traditsioonilise **OpenAIRE nädala** raames mitmed veebiseminarid, mis keskendusid kaasava keskkonna loomisele akadeemilises ühistegevuses osalemiseks. Seminaridele olid oodatud osalema teadlased, doktorandid, teadusprojektide administraatorid raamatukoguhoidjad ja kõik teised huvilised, kes tahavad lähemalt teada avatud teaduse edusammudest. Iga päev toimunud veebiseminaride fookuses oli avatud juurdepääsuga platvormide koostoimimise võime ja valdkonnapõhised teadusinfrastruktuurid. Lisaks sai jälgida ekspertide paneeldiskussiooni avatud teaduse põhimõtete rakendamise ja poliitika arengute teemal. Samuti oli terve nädal TÜ raamatukogu küllastajatele avatud traditsiooniline Avatud juurdepääsu infolaud, kus oli võimalik tutvuda materjalidega järgmiste teenuste ja platvormide kohta: OpenAIRE, TÜ digitaalarhiiv DSpace-is, DataDOI repositoorium, DataCite Eesti, RDA ja EODOPEN.

Open Accessi nädal (Open Access Week) on rahvusvaheline üritus, mis toimub samaaegselt maailma eri paikades oktoobri kuu kolmandal nädalal. TÜ raamatukogu viib Open Accessi nädalat läbi alates 2010. aastast.

Eestiseste ürituste korraldamine

- Iga kahe aasta tagant korraldab TÜ raamatukogu Friedrich Puksoo sünniaastapäevale pühendatud ettekandepäeva. Sellel päeval antakse üle Puksoo auhind kahel viimasel aastal ilmunud raamatuloo, raamatukogunduse või bibliograafia-alase töö autorile. Fr. Puksoo auhinda annavad välja Eesti raamatukoguhoidjate ühing ja Tartu ülikooli raamatukogu.
- TÜ raamatukogul on traditsioon korraldada veebruaris või märtsis Kääriku spordikeskuses Eesti mäluasutuste talveseminar. Mäluasutuste talveseminar on välja kasvanud Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsiumi suve- ja talveseminaridest. Seminari sihtgrupiks on eesti suuremate mäluasutuste-rahvusraamatukogu, teadusraamatukogude, riigi muuseumide ja rahvusarhiivi- juhid ja spetsialistid, aga ka Kultuuri- ja Haridus-ja Teadusministeeriumi ametnikud. 2020. aastal jäi üritus viiruse tõttu ära.
- Tartu linna mainefestival Prima Vista on välja kasvanud Tartu ülikooli raamatukogu korraldatud raamatumessist "Utlib Market", mis selle nime all toimus esmakordselt 2002. a kevadel. Kirjandusfestivali Prima Vista üheks põhikorraldajaks on kõik need aastad olnud TÜ raamatukogu.
- Novembri viimasel nädalal, juba viimased neliteist aastat, korraldab TÜ raamatukogu kirjepäeva, kus räägitakse erinevatel raamatukogunduslikel teemadel.

Vt **Lisa 4**. 2020. a korraldatud konverentsid ja seminarid

Liikmelisus

Tartu Ülikooli raamatukogu on järgmiste Eesti ja rahvusvaheliste ühenduste liige:

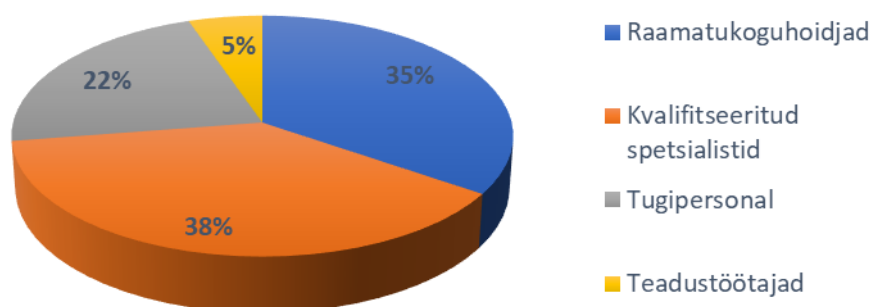
- Eesti Raamatukoguvõrgu Konsortsium (ELNET Konsortsium)
- Rahvusvaheline raamatukoguühingute ja -institutsioonide liit (IFLA, International Federation of Library Associations)
- Euroopa Teadusraamatukogude Liit (LIBER, League of European Research Libraries)
- Euroopa Tervishoiuteabe ja Meditsiiniraamatukogude Assotsiatsioon (EAHIL, European Assotiation for Health Information and Library Association)
- Rahvusvaheline Muusikaraamatukogude, -arhiivide ja -dokumendikeskuste Assotsiatsioon (IAML, International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres)

- Rahvusvaheline Heli- ja Audiovisuaalsete Arhiivide Assotsiatsioon (IASA, International Association of Sound and Audiovisual Archives)
- Rahvusvaheline Õigusraamatukogude Assotsiatsioon (IALL, International Association of Law Libraries)
- Juriidiliste teabekeskuste ja õiguslaste infospetsialistide konsortsium (CLRCLIS, Consortium of Legal Resource Centres and Legal Information Specialists)
- Euroopa Teadusraamatukogude Konsortsium (CERL, The Consortium of European Research Libraries)
- Bibliotheca Baltica
- SPARC Europe
- ENCES European Network for Copyright in support of Education and Science
- DataCite (International Data Citation Initiative)

Personal

Raamatukogu on paindlik ja õppiv organisatsioon, mis väärtustab oma töötajaid, panustades pidevalt nende kompetentsi taseme tõstmisse ning arengu toetamisse.

2020. aasta eriolukorras suutis raamatukogu kollektiiv tööprotsessid kiiresti ning professionaalselt ümber korraldada ning realselt peatus teenuse pakkumine (laenutus) vaid 10 päevaks. Raamatute kontaktivaba laenutus eriolukorras oli raamatukogu jaoks hea ja huvitav teenusedisaini ülesanne. Oli vaja mõelda nii tehnoloogiale kui ka kommunikatsioonile ja kujundusele, et tellimisprotsess e-kataloogis oleks mugav ja kiire, kappide kasutus selge, sissepääs majja ohutu ja kontaktivaba. Põhiraskus langes teenindus- ja infosüsteemide osakonnale, kes said oma ülesannetega suurepäraselt hakkama.

Joonis 12 Raamatukogu töötajad 2020.a

Statistilisi andmeid vt **Lisa 1.**, tabel 1.

Eriolukorra kõrval oli 2020. aasta teine suur väljakutse raamatukogu uue arengukava koostamine. Niipea kui piirangud leevenesid alustati arengukava seminaridega, kus osales terve kollektiiv. Nende ühisseminaride käigus valmis hilissügiseks raamatukogu arengukava dokument järgmiseks viieks aastaks (2021-2025). Seda protsessi vedas ja lõpliku versiooni pani kokku raamatukogu arendusdirektor Liisi Lembinen.

2020. aastal jätkusid raamatukogus siseseminarid. Ettekandeid pidasid perioodil jaanuar-märts oma maja töötajatest Olga Einasto ja Lilia Külv, väljaspoolt raamatukogu jõudsid ettekandeid teha enne raamatukogu sulgemist Kärt Summatavet ja Jaan Aru. Sügisel jätkati ettekannetega ja siis kutsuti esinema Taavi Pae, Irja Lutsar ning Tõnu Lehtsaar.

Tunnustamine

Arenduskogu otsusega 25. august 2020 tunnustati raamatukogu töötajaid ning raamatukogu ees teeneid omavaid isikuid:

2020

Teenetemärk

Kill Kalju Kask – Pikaajalise ja professionaalse tegevuse eest TÜ raamatukogu kohtvõrgu ja internetiühenduse rajamisel ning raamatukogule läbi aegade oluliste rakenduste INGRID, ESTER, DSpace, DataDOI haldamisel (märk nr 71)

Maria Luštšik–Pikaajalise ja pühendunud tegevuse eest raamatukogudevahelise laenutuse koordineerimisel TÜ raamatukogus (märk nr 72)

Aastapreemia

- **Tiiu Tarkpea** – „E-kursuse kvaliteedimärk 2020“ saanud kursuse „Teadusandmete haldus ja publitseerimine“ väljatöötamise eest

Tegijad

Evelin Arust— Suurepäraselt ja asjatundlikult läbiviidud arvutialase koolituse eest

Svea Kaseorg— asjatundliku ja mitmekülgse tegevuse eest infopunkti töö korraldamisel

Lilia Külv— Asjatundliku ja eduka tegutsemise eest raamatute deponeerimisel ning toetuse eest tagastusprojektile

Lilian Mengel— Rahvusvahelise projekti EODOPEN visuaalse identiteedi loomise ja arendamise eest / suurepärase töö eest näituse organiseerimisel ja kujundamisel

Martin Pajuste— Asjatundliku ja tulemusliku töö eest infotehnoloogiliste lahenduste leidmisel

Vilve Seiler— E-kursuse „Infopädevuse alused“ metoodika uuendamise ning ingliskeelse kursuse läbiviimise eest

Elena Sipria-Mironov— Eurodokumentatsiooni kursuse uuendamise ja õpetamise ning EODOPEN projekti käivitamise eest

Moonika Teemus— Rahvusülikooli100 pühendatud kunstinäituse „Ars academica“ ja kataloogi koostamise eest

Marianne Tiik— Põhjaliku, asjatundliku ja pühendunud töö eest kirjandusnäituste koost

Tegijad (meeskond)

Teenindusosakond —Lugejateeninduse suurepärase ja loomingulise korraldamise eest kriisiperioodil

Infosüsteemide osakond— Töövõime säilitamise ning tehniliste lahenduste teostamise eest kriisiperioodil

Eripreemia

Liisi Lembinen — Aktiivse ja asjatundliku tegutsemise ning lobitöö eest rahvusvahelistes avatud teadusega seotud organisatsioonides

Raamatukogu tänukiri/ Tööjuubelid

- Tatjana Šahhovskaja 50 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Malle Ermel 45 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Marina Ostrovskaja 45 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Aili Bernotas 40 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Vilve Seiler 40 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Ester Ilja 40 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Elli Jakobson 40 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Marika Meltsas 35 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Olga Šarova 35 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Elo Tõnisoo 35 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Sulo Lembinen 30 aastase pühendumise eest raamatukogule

- Pille Naggel 30 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Mare Pikkell 30 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Svea Pärsimägi 30 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Piret Zettur 30 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Kadri Tammur 30 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Katri Armolik 25 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Kalju Kill Kask 25 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Külli Moont 25 aastase pühendumise eest raamatukogule
- Ivika Pall 25 aastase pühendumise eest raamatukogule

Uued töötajad (juuli 2019-juuni 2020)

- Marju Butlers
- Maire Isotamm
- Jelena Kürsa-Sidharthan
- Hanna Maria Laur
- Jennyfer Luik
- Aira Tonka

Raamatukogu tänukirja sõbraliku koostöö eest 2020. aastal pälvisid järgmised asutused:

Grandikeskus

MTÜ Teraapiakoerad

Tartu linnavalitsus

TÜ muuseum

Rahvusarhiiv

Tartu Linnaraamatukogu

Maaülikooli raamatukogu

Üritused raamatukogus

Raamatukogu teadvustab ja hindab kõrgelt oma ühiskondlikku rolli mäluasutuse ja kultuuri järjepidevuse kandjana. Sellest lähtudes on üks eesmärk olla avatud nii maailma raamatukogunduses toimuvale kui ka ühiskonna vajadustele.

Üritused

2020. aasta esimene üritus toimus **14. jaanuaril** fonoteegis. **VolkStuudio** kutsus kuulama eksootilist Kongo muusikat. VolkStuudio tutvustab muusikat kõigile, kes tunnevad huvi kaugemate kultuuride muusika vastu. Lisaks sissejuhatavale loengule kuulati ka muusikalisi näiteid ning kõigil oli võimalik kuuldu põhjal mõtteid ja muljeid vahetada. Kokku toimus 2020. aastal kolm üritust.

20. jaanuaril esitleti raamatukogu näitustesaalis raamatut "**Käsikirjad ristteel**". Teos sisaldas raamatukogus novembris 2019 avatud samanimelisel näitusel tutvustatud käsikirjapärandit ja selle uurimise ajalugu ning näitlikustas sellise uurimiskontseptsiooni sisu ja vajalikkust. Esitlusel pidas TÜ raamatukogu säilitus- ja konserveerimisosakonna juhataja Kristina Virro miniloengu teemal "Käsikirjade mikromaailm".

Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud ettekandekoosolek "Tartu rahust võrsunud". toimus **31. jaanuaril** TÜ raamatukogu konverentsisaalis. Ürituse esimeses pooles rääkis TÜ raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja Malle Ermel Tartu rahulepingu sõlmimisest kui sündmusest, mis andis tõe raamatukogu varade tagasitoomisele Venemaalt, kuhu need olid viidud I maailmasõja ajal. Seejärel tutvustas näituse "Vana aja Kiltsi" koostaja Madis Michelson Lääne-Virumaal asuva Kiltsi aleviku kujunemist eelmise sajandi algul ning sellega seotud kirjandus- ja kultuuritegelaste lugusid.

2020. aastal jäi viiruse tõttu ära märtsi keskpaigas toimuma pidanud traditsiooniline Kääriku mäluasutuste talveseminar.

6. aprillil toimus rahvusvahelise veebiseminari "**Where, How and Why - Essential Connections of Research Data**". Seminari teemad olid järgmised: Euroopa teaduspilve ning avatud teaduse tulevik Euroopas, Avatud Juurdepääsu edusammud Soome näitel jne.

2020. aasta kirjandusfestival **Prima Vista** toimus viiruse tõttu kahes jaos ning alles sügisel- **21.-26. septembril** ja **9.-14. novembril**. Kirjandusfestivali algatajaks ja üheks peakorraldajaks on TÜ raamatukogu. Festivali seekordne teema "Inimese varjud" kutsus nii esinejaid kui ka publikut mõtisklema nii nende varjude üle, mida heidab inimene maailmale, kui ka nende varjude üle, mis saadavad inimest mälu, ajaloo, kultuuri ning loomulikult kirjasõna kaudu. Patroonirolli täitis Viivi Luik. Korraldati erinevaid autoriõhtuid, kirjanduslikke ringkäike, kirjanike kontserte ja töötubasid. Kuigi sel aastal polnud välisautoritel võimalik festivalist osa võtta, rakendati eesti loomeinimesi piisavalt mitmekülgses programmis, et igaüks võis leida endale midagi huvipakkuvat. Tartu Ülikooli raamatukogus korraldati festivali raames Harry Potteri viktoriini, toimusid Olga Einasto ja Elmet Neumanni kontserdid „Isa laulud.

Fonoteegis leidis aset vestlusõhtu „Ho mann ja ho maniada. Varjud ja alateadlikkus“ ja P. I. Filimonovi luuletund ning raamatu „10 живых эстонских писателей“ esitlus. Samuti oli novembris raamatukogu külastajatel võimalik soetada Prima Vista raamatulaadalt raamatuid.

30. septembril toimus RDA Estonia riiklik seminar **Opening Minds and Digital Collections: Digital Humanities Seminar**. Veebiseminaril eesmärk oli tuua humanitaarteadlasi lähemale digilahendustele, kasutades näidetena eelkõige mäluasutuste avatud ressursse (raamatukogud, arhiivid, repositooriumid jne).

23. oktoobril tähistas TÜ raamatukogu kahe Tartu kirjaniku teoste tutvustuste ja sellele järgneva vestlusringiga **Eesti raamatu päeva**. Oma viimasest valikkogust „Tuul polnud enam kellegi vastu“ rääkis linnakirjanik Carolina Pihelgas, värsket jutukogumikku „Kõik äratatakse ellu“ tutvustab Meelis Friedenthal. Vestlusringis arutlesid mõlemad autorid koos kirjandusteadlaste Mart Velskeri ja Jaak Tombergiga teaduse ja ilukirjanduse vahekordade üle.

20.- 23. oktoobrini toimusid traditsioonilise **OpenAIRE nädala** raames mitmed veebiseminarid, mis keskendusid kaasava keskkonna loomisele akadeemilises ühistegevuses osalemiseks.

30. novembril korraldas TÜ raamatukogu traditsioonilise **kirjepäeva**, mis oli suunatud raamatukogutöötajatele. Seekordne kirjepäev toimus juba kuueteistkümnendat korda ning olukorrast tingituna veebiülekanadena. Kirjepäeval oli tähelepanu keskmes bibliograafiline kirjeldamine ja e-kataloogi ESTER areng. Üritusel räägiti muude teemade hulgas nimenormide kopeerimisest ja EPIKust, aga ka rekataloogimisest ja topeltkirjete liitmise automatiseerimisest.

3. detsembril toimus Tartu Ülikooli raamatukogu konverentsikeskuses TÜ muuseumi ja raamatukogu aastakonverents **„Morgenstern ja tema aeg“**, mida kõik huvilised said jälgida veebi vahendusel. 2020. aastal tähistati Morgensterni 250. sünniaastapäeva. Talle pühendatud konverentsil avati teemasid, mis aitasid ette kujutada Morgensterni eluajal toimunud sündmusi ning mõista tollal levinud ideid ja suundumusi. Räägiti ka Morgensterni isiklikust elust ja tema suhetest kaasaegsetega.

Vt **Lisa 4**. 2020. a korraldatud konverentsid ja seminarid

Näitused

2020. aastal eksponeeriti kokku 33 näitust, millest 4 olid fotonäitused, 3 rändnäitused, 10 kunstinäitused ning 16 teema- või isikunäitused sh 2 veebinäitust. TÜ raamatukogu koostas oma kogude põhjal 14 näitust/väljapanekut ning kahel neist eksponeeriti raamatukogu kogudest haruldusi. Aasta jooksul eksponeeriti uudiskirjanduse näitusi (saabunud raamatute iganädalane väljapanek) 27 korral, valiku tegi teenindusosakonna töötaja Mare Pikk. Samuti koostas Marika Liivamägi omal valikul Booker-auhinna nominente tutvustavaid postreid.

Jaanuaris sai raamatukogu fuajees tutvuda Eesti Panga 100. sünnipäevale pühendatud näitusega. Rändnäitus tutvustas kontrastide kaudu, kuidas on saja aastaga muutunud Eesti inimeste ostujõud ja raha liigutamine inimeste vahel.

Veebruaris jõudis tuntud kunstniku Epp-Maria Kokamäe maalide näitus **“Läbi aastate”** üle mitme aasta taas Tartusse ning oli äärmiselt populaarne raamatukogu küllastajate seas.

Tartu ülikooli raamatukogu tähistas veebinäitusega **„Töö ja püsivusega“** 500 aasta möödumist Madalmaade kuulsaima trükkali Christophe Plantini (u. 1520–1589) sünnist. Näitusel sai tutvuda Plantini elu ja tegevusega trükkalina ning valikuga Tartu ülikooli raamatukogu plantiinidest. Kavandatud füüsiline näitus jäi üles panemata koroonapandeemia tõttu kehtestatud eriolukorra tõttu. Samuti kolis veebi näitus **“Kolm keelemeest”**, kus tutvustati üksteisele õpilasteks, õpetajateks ja kolleegideks olnud Julius Margi, Julius Mägiste ning Paul Ariste elu ja tööd.

Tartu Kunstikooli ja TÜ raamatukogu ühistööna valmis septembris ülemajaline näitus Harry Potterist. **“Harry Potteri maagiline maailm”** pakkus äratundmis- ja avastamisrõõmu kõigile kuulsale kirjandustegelase fännidele.

2020. aasta oli aga Karl Morgensterni aasta, nimelt täitus 250. aastat selle mitmekülgse ja andeka mehe sünnist. Karl Morgenstern, kõnekunsti, klassikalise filoloogia, esteetika, kirjandus- ja kunstiajaloo professor ning ülikooli kunstimuuseumi rajaja, töötas raamatukogu direktorina 1802. aastast 1839. aastani. Tema ülikoolile pärandatud kogud on läbi aastakümnete pakkunud teadlastele põnevat uurimismaterjali ega ole end siiani ammendanud. Raamatukogu koostatud näitus **„Tartu klassik“** andis ülevaate Morgensterni elust juba alates koolieast. Nii oli võimalik näha tema koolivihikuid, esimesi kõnesid, ülikooliaegseid loengukonspekte, samuti 26-aastaselt koostatud teadustööde plaani, aga ka reisipäevikuid, päevaraamatuid ning näiteid rikkalikust kirjavahetusest. Lisaks said külastajad Morgensterni loengumaterjalide ning publikatsioonide ja kõnede põhjal ülevaate tema tööst ning organisatoorsest tegevusest alma materis.

Novembris avati läti ilukirjanduse näitus **„Oma nurgakene, oma lapikene maad“**. Sellel väljapanekul sai tutvuda meie lähima lõunanaabri Läti kirjanike teostega, mis on tõlgitud eesti keelde. Ühtlasi leidis näitusel ainult Tartu Ülikooli raamatukogus olevaid tervikteoseid, esimesed neist pärit 1860. aastatest. Samuti tutvustati tõlkijaid, tänu kellele on lätikeelne

ilukirjandus jõudnud meie lugejateni. Lisaks said külastajad valitud teostest kuulata tekstilõike nii eesti kui läti keeles.

Aasta lõpus sai kahel päeval vaadata haruldast väljapanekut raamatukogu fonoteegis-Ludwig van Beethoveni 250. sünnipäeva puhul helilooja omakäelist kirja saksa muusikule Bernhard Heinrich Rombergile. Beethoveni isikliku kirja kinkis Tartu Ülikoolile selle taasavamise 50. aastapäeva puhul 1852. aastal Friedrich Ludwig Schardius, Peterburi Teaduste Akadeemia arhivaar ning Keiserliku Ermitaaži medalite ja antiigikogu kuraator.

Vt **Lisa 5**. 2020. aastal eksponeeritud näitused

Konverentsikeskus

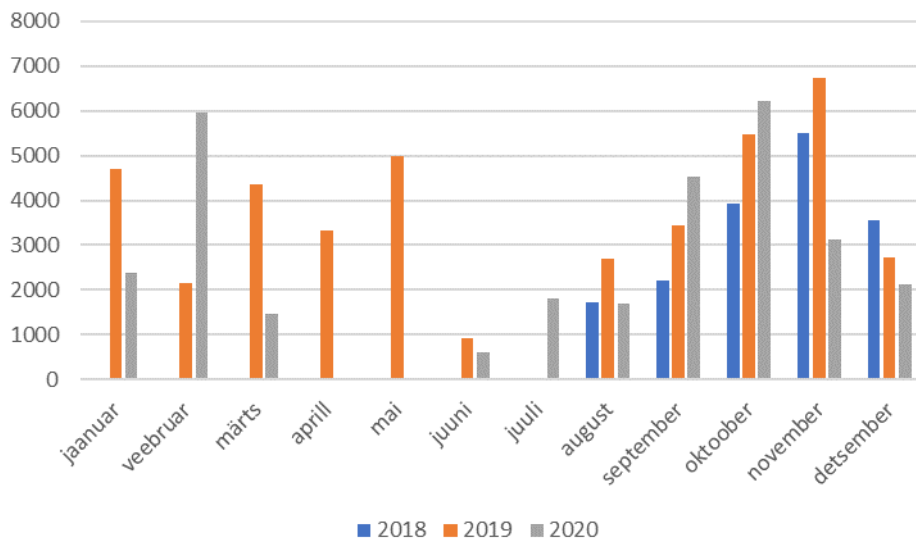
TÜ raamatukogu renoveeritud konverentsikeskus asub raamatukogu teisel korrusel ning pakub erinevate ürituste läbiviimiseks ruume. Keskuse põhituumik koosneb suurest saalist ning kolmest erineva suurusega ruumist, mis on kõik varustatud vajaliku esitlustehnikaga. Suuremate konverentside puhul, kui on vajadus korraldada tööd eraldi sektsioonides, saab kasutada lugejatele mõeldud grupitöörume, mida on kokku 13. Konverentsikeskuse keskele jääb toitlustusala, mis on selleks tarbeks sisustatud diivanite ja laudadega ning ühtlasi on see ka üks raamatukogu paljudest näitusepindadest.

2020. aastal lisandusid konverentsikeskuse ruumide hulka veel kolmandal korrusel asuv väiksem seminariruum ning fonoteegi seminariruum. Tehnilise poole pealt sai 2020. aastal välja vahetatud mikrofonid, helipult ning juurde ostetud veebikaameraid ja statiive.

Seoses viiruse levikuga ning reaalsete kohtumiste, ürituste tühistamisega alates 2020. aasta märtsi keskpaigast tuli alternatiivseid lahendusi leida, kuidas ilma realselt kohtumata, siiski seminare ja konverentse korraldada. Konverentsimaailm kolis suures osas veebi, kohanemine võttis aega, kuid sügisel viidi juba raamatukogu konverentsikeskuses edukalt läbi mitmeid hübriidkonverentse.

Renoveeritud konverentsikeskus avas ukSED juba 2018. aasta augustis, kuid realselt on saadud vaid üks aasta (2019) jaanuarist detsembri avatud olla ehk normaalselt funktsioneerida.

Vaatamata sellele, et 2020. aasta tõi seoses üldise pandeemiaga kaasa palju ebamäärasust ning broneeringute massilist tühistamist, võib aastat siiski lugeda igati kordaläinuks ka finantsiliselt. Väga head kuud olid veebruar ning sügisel september-oktoober.

Joonis 13 Konverentsikeskuse laekumised 2018-2020.a

2020. aastal lisandusid pikaajalised, terve aasta vältavad kursused, seminarid, mis jätkuvad ka järgmisel aastal ning on kujunenud kindlad kliendid, kes eelistavad just TÜ raamatukogu ruume oma ürituse toimumiskohana. Kultuurikompassi toimumine konverentsikeskuses 2020. aasta novembris oli väga oluline ja uusi väljakutseid pakkuv. Tartu Linnavolikogu istungid toimuvad korra kuus raamatukogus, TÜ arengukava seminare, rektoraadi koolitusi, TÜ Kliinikumi seminare viidi läbi just raamatukogu konverentsikeskuses. Tagasiside on olnud vaid positiivne.

TÜ raamatukogu konverentsikeskus tänu oma paindlikkusele ja avatusele on võimeline kiiresti ümber orienteeruma muutuvates oludes ja pakkuma just sellist teenust, mida konverentsi- või seminarikorraldaja konkreetsel ajahetkel kõige enam vajab.

Kokkuvõte

2020. aasta pakkus TÜ raamatukogule mitmeid uusi väljakutseid. Küsimus oli eelkõige selles, kas ja kui hästi suudetakse ümber korraldada oma töövood ning muuta töökorraldust selliselt, et teenused toimiksid, kuid kaitstud oleksid ja kaitstuna tunneksid end nii töötajad kui ka raamatukogu küllastajad. Viiruse levikuga kaasnenud probleemide ja määramatuse kõrval oli aastas siiski ka palju positiivset ning leidis kinnitust tõsiasi, et rasketes oludes suudetakse kiiresti ümber korraldada töövoogusid ning leida üheskoos lahendusi keerulistele olukordadele.

Kui varasematel aastatel on töötatud selle nimel, et lugejad leiaksid taas raamatukogu kui õpikeskkonna ning harjuksid kasutama raamatukogu uusi teenuseid, siis 2020. aasta eriolukord- ,raamatukogu sulgemine kaheks kuuks ning osaline küllastajate arvu piiramine,- seda eesmärki kahjuks ei toetanud. Mingil määral kompenseeris pandeemia tõttu sunnitud suletust raamatukogu avatus 2020. aasta suvel. Raamatukogu töötamine suvisel perioodil on ühtlasi ka põhimõtteline ühiskondlik ja kultuuripoliitiline sõnum, mis kuulutab, et haridus, teadmised ja kultuur ei lähe suvepausile, vaid on meiega kogu aeg.

Samuti osutus problemaatiliseks 2020. aastal e-teavikute osakaalu suurendamine, mis on ühe eesmärgina kirjutas ka raamatukogu arengu- ja tegevuskavas. Ülemaailmse pandeemia tõttu muutunud olukorras, kus ülikooli õppetöö põhirõhk nihkus e-õppele, on eriti kahetsusväärne, et raamatukogu pidi vähendama just e-ressursside tellimist. Hoolimata raamatukogu iga-aastastest taotlustest ei ole ülikool leidnud võimalust e-väljaannete tellimisse rohkem panustada.

2020. aastal kaasajastati ja täiendati raamatukogu poolt korraldatavaid infopädevuse kursusi. Eriolukorra ajal toimusid kõik e-kursused ning muutunud situatsioon sundis koolitamisel keskenduma rohkem digitaalsetele lahendustele. Samuti suudeti tagada juurdepääs kõikidele e-andmebaasidele ning lisati jooksvalt nimekirja avatud juurdepääsuga andmebaase.

Raamatukogu tegevuse üks eesmärkidest on toetada avatud teaduse põhimõtteid ning suurendada seeläbi ülikooli ja Eesti teadustulemuste nähtavust maailmas. 2020. aasta kogemus näitas, et järjest rohkem arvestatakse raamatukoguga avatud teaduse erinevates valdkondades.

Koostöös ülikooli erialaraamatukogudega oli 2020. aastal edukas, mainimist väärivad nii hästi käivitunud suuremahuline risttagastusprojekt kui ka erialakogudesse deponeeritud raamatute inventuuridega alustamine.

Raamatukogu edasiste arengute puhul on erilise tähtsusega nii raamatukogu nõukogu koosseisu uuendamine kui ka teadusraamatukogude nõukogu taastamine. Olukorras, kus on

palju määramatust ning kus ootused ja vajadused muutuvad kiiresti, on ülimalt oluline omada raamatukogu eripära mõistvat ja toetavat nõustavat kogu.

Kokkuvõttes võib nentida, et raamatukogu kollektiiv suutis kriisiolukorras tänu oma professionaalsusele ja ühtsusele jätkata põhiteenuste pakkumist ning täita oma parimate püüdluste ja oskustega ühiskonna, ülikooli ja lugejate vajadusi.

Lisa 1. Tartu Ülikooli raamatukogu arvudes 2016-2020

Tabel 1. Töötajad 2016.-2020. a

	2016	2017	2018	2019	2020
Raamatukogu töötajad kokku (seisuga 31.dets.)	129	121	114	123	113
Täidetud ametikohti (TTE), sh	114,25	108,95	100,6	107,7	100,45
a) sh raamatukoguhoidjad	29	13	40	38	39
täidetud ametikohti	28,5	12	36,75	34,75	36,25
b) sh kvalifitseeritud spetsialistid	85	92	58	58	43
täidetud ametikohti	75,75	84,2	51,55	50,75	37,45
c) haldus- ja tugipersonal	11	10	10	20	25
täidetud ametikohti	8,5	9,5	9,5	19	24
d) teadustöötajad	4	6	6	7	6
täidetud ametikohti	1,5	3,25	2,85	3,2	2,75
Raamatukoguhoidjad ja kvalifitseeritud spetsialistid hariduse järgi					
Kõrgharidusega	92	85	85	90	87
sh. raamatukogundusliku kõrgharidusega	19	18	18	18	18
teaduskraadiga	13	14	10	13	11

Tabel 2. Tulud ja kulud 2016.-2020. a

	2016	2017	2018	2019	2020
Tulud kokku (tuh eurot)	4606,1	4289,3	4607,8	4644,1	4612,3
ülikooli eraldised	2869,5	1121,6	2029,2	2953,1	2983,0
tulud tasulistest teenustest	71,1	87,1	81,5	114,9	123,4
muud tulud (teadustegevus, projektid, lepingud, ettevõtete ja eraisikute sponsorlus)	432,6	1151,7	1468,5	1576,1	1505,9
Kulud kokku (tuh eurot)	3993,0	3598,6	4304,8	4441,5	3733,1
Jooksevkulud sh,	3993,0	3551,2	4273,2	4360,1	3733,0
tööjõukulud	1592,3	1772,2	1966,8	1901,6	1894,9
Komplekteerimiskulud	1439,2	980,8	1158,5	1170,7	655,9
infotehnoloogiakulud	43,7	106,4	86,7	72,2	40,5
kommunaalteenused	672,0	416,8	728,0	974,2	930,2
muud kulud (lähetused, transport, kantseleikulud, majanduskulud, koolitus jm)	232,9	134,2	272,4	213,9	211,5
Jääk	613,0	690,6	302,9	202,5	879,1

Tabel 3. Komplekteerimiskulud 2016.- 2020.a (tuhat eur)

	2016	2017	2018	2019	2020
TÜ eelarvevahendid kokku	1530,9	1242,5	1289,2	1207,2	1189,2
I. Pearaamatukogu	1439,2	1121,6	1208,8	1151,3	1093,7
Komplekteerimiskulud kokku, sh					
Jadaväljaannete tellimine	691,9	343,5	388,7	390,1	43,5
Eestis ilmuvad	30,6	31,5	38,0	28,1	21,1
välismaal ilmuvad	661,2	311,9	350,6	361,9	22,4
Monograafiad, õpikud jm trükised	187,1	130,3	174,7	131,5	91,8
Eestis ilmunud	74,7	52,4	56,6	55,6	43,9
välismaal ilmunud	112,4	77,9	118,1	75,9	47,9
Elektroonilised teavikud, andmebaasid	530,7	483,6	566,8	588,1	512,2
Helisalvestised	16,4	11,6	17,1	15,3	16,1
Publikatsioonide vahetus	9,3	6,2	7,6	6,1	5,3
Broneeritud (st tellitud teavikud, mille kohta arved ei olnud seisuga 31. detsember veel saabunud)	91,6	161,6	50,3		423,9
Ülekulu 31. detsembri seisuga	0	0	0	19,3	0
Eelarveväline komplekteerimine	287,7	198,7	131,3	253,0	200,6
annetustena saadud teavikud	256,0	163,7	77,6	53,7	172,4
vahetusena saadud teavikud	31,7	35,0	53,6	199,2	28,2
II. Teised TÜ raamatukogud	91,9	100,1	80,3	55,8	95,4

Tabel 4. Raamatukogu (pearaamatukogu) komplekteerimiskulude jagunemine * valdkonniti 2016.-2020.a (tuhat eur)

	2016	2017	2018	2019	2020
Humanitaarteaduste ja kunstide valdkond	87,8	85,9	103,1	102,8	30,9
Meditsiiniteaduste valdkond	121,4	127,1	128,7	136,4	26,8
Loodus- ja täppisteaduste valdkond	126,5	157,5	182,2	179,7	143,3
Sotsiaalteaduste valdkond	136,9	135,3	124,6	146,4	81,5
KOKKU	472,6	505,9	538,6	565,4	282,6

*Jaotuse aluseks on teaduskonna eelarve osakaal ülikooli eelarves

Tabel 5. Lugejateeninduse näitajad 2016–2020. a

	2016	2017	2018	2019	2020
Registreeritud lugejate arv, sh	54648	56608	40574	30933	30078
TÜ üliõpilased	19913	13824	15015	13713	12666
TÜ magistrandid, doktorandid	3634	3080	3457	3160	3361
TÜ avatud ülikooli üliõpilased	4321	3280	2402	2050	1813
TÜ õppejõud, teadurid	1929	1749	1602	1638	1675
TÜ teenistujad	1324	1336	856	856	986
EMÜ üliõpilased	3589	3616	1606	1086	1045
EMÜ õppejõud, teadurid	194	194	104	111	111
teiste kõrgkoolide üliõpilased	5875	5769	2818	2209	1363
teiste kõrgkoolide õppejõud	257	252	184	213	150
Üldhariduskoolide õpilased					918
muud	13612	23508	12530	5897	5990
Külastuste arv pearaamatukogus	111753*	15437**	157192	207895	131180
Külastuste arv (virtuaalne)	16722 040	161943467	1943439***	3827476	481951
Laenutusi kokku, sh	500576	371801	344208	362344	310046
pearaamatukogus	333406	211145	199049	244462	217666
laenutuste arv raamatukogutöötaja vahendusel (eks), sh	317898	211145	185301	218442	188144
kojulaenutusi	313659	211145	194269	236564	213659
lugemissaali	19747	0	1051	7898	4007
teenindusosakonnas	323976	205375	195320	221127	209318
laenutusautomaadiga		0	13478	26020	29522
KHO	3700	0	470	3049	3117
Fonoteek	5730	5770	3259	7879	5231
esmakordsete laenutuste arv	88471	32527	42350	73098	70646
laenutähtaja pikendamisi	244935	178618	156699	171364	147020
Teistes TÜ raamatukogudes	167170	160656	145159	117882	92380
esmakordsete laenutuste arv	43568	41603	36061	29293	21999
laenutähtaja pikendamisi	123602	119053	109098	88589	70381
Otsingud kaugjuurdepääsuga andmebaasides					
otsingute arv	19461313	18967213	15330677	14630250	15274011
allalaaditud sisuüksuste arv	1263354	1404772	1323527	1452585	1346214
RVL					
abonentraamatukogude arv (aktiivsed)	38	47	58	60	34
Eestis	33	42	53	55	29

välismaal	5	5	5	5	5
RVL-ga saadetud kirjandus	373	206	219	363	239
tellimused Eesti raamatukogudelt	415	259	205	358	225
rahuldamata tellimused	40	53	6	22	1
teistele raamatukogudele edasisaadetud tellimused	2	0	0	0	0
saadetud originaalid	328	190	196	329	212
saadetud koopiad	37	3	3	7	12
Tellimused välismaa raamatukogudelt	8	14	21	5	14
rahuldamata tellimused	1	1	4	0	5
välismaa raamatukogudele edasisaadetud tellimused	0	0	0	0	0
saadetud originaalid	4	13	11	5	6
saadetud koopiad	4	0	6	0	3
RVL-ga saadud kirjandus	1082	1030	1163	853	806
tellitud Eesti raamatukogudest	370	541	574	293	312
saadud originaalid	164	309	294	127	152
saadud koopiad	199	232	280	166	160
tellitud välismaa raamatukogudest	902	595	598	625	538
saadud originaalid	214	230	391	393	274
saadud koopiad	505	259	198	167	220
Raamatukoguõppused					
tunde,	495	486	472	446	530
sh veebipõhine koolitus	442	399	380	338	496
osavõtjaid	2278	2694	3282	3320	2169

* külastuste arv perioodil jaanuar-juuni 2016

** Raamatukogu oli suletud

*** sessioonide arv Google Analyticsi järgi

Tabel 6. Raamatukogu kogud 2016-2020. a (EVS-EN ISO 2789:2003 järgi)

	31.12.2016	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020
Kasutuskogud kokku (eks)	3690730	3697364	3719769	3744580	3761420
Raamatud	2549729	2546979	2558649	2569849	2582026
sh dissertatsioonid	537125	538083	539995	542945	546303
Jadaväljaanded	762330	766360	768826	773831	778348
sh ajakirjad (aastakomplekt)	214855	216124	217492	219879	221582
sh ajalehed (aastakomplekt)	27166	27838	28275	28778	29141
jätkväljaanded	520309	522398	523059	525174	527625
Käsikirjad	42506	42506	42506	42506	42506
Kaarditeavik	20020	20486	20799	21308	21845
Noodiväljaanded	11520	12037	12134	12433	12763
Graafikateavik	95044	95044	95044	95044	95044
sh kunstiteosed	15903	15903	15903	15903	15903

sh fotod	79120	79120	79120	79120	79120
Pisitrükised	152518	156437	163803	170364	169446
Auvised	43438	44384	44829	46044	46120
E-teavikud (füüsilisel kandjal)	8957	8463	8511	8531	8650
Mikrovormid	4668	4668	4668	4668	4668
Varukogu	98836	97728	3290	0	89
Vahetuskogu	126	77	71	173	173
Kogud kokku (füüsilisel kandjal)	3789692	3795169	3723130	3744753	3761682
Elektroniline kogu					
andmebaasid	121	119	119	119	134
Kaugjuurdepääsuga e-väljaanded					
e-ajakirjad	69875	38107	59483	60351	60954
e-raamatud	136399	200497	200588	204481	210819
Digitaalteavikud	106911	115834	119334	134715	90003
Teised TÜ raamatukogud	340816	349828	350975	413094	4183433
TÜ raamatuvara kokku	4 130508	4 144997	4 074105	4157674	4184659

Tabel 7. Kogude kirjeldamine e-kataloogis ESTER 2016.-2020. a

	2016	2017	2018	2019	2020
1. Originaalkirjed lisandunud teavikutele	13250	15455	11329	11910	16514
raamatud, nim	7274	6530	5499	5578	9180
2. Koopiakirjed uutele teavikutele	759	1137	420	165	249
3. Uute nime ja ühtluspealkirja normikirjete koostamine	864	514	405	502	1173
4. Nime ja pealkirja normikirjete redigeerimine/andmebaasi korrastamine	136	125	79	146	366
5. Nimetusi e-kataloogis*	1264673 /+17519	1283413 /+19732	1300733 /+21549	1319329 /+24027	1344135 /+25742
raamatud	1091442 /+14231	1097263 /+15492	1106801 /+16877	1115886 /+18725	1130385 /+19268
ajakirjad	9231 /+664	9265 /+842	9586 /+905	9710 /+991	9930 /+1069
jätkväljaanded	21116 /+704	21495 /+894	21820 /+921	22097 /+996	22452 /+1054
ajalehed	3462 /+554	3589 /+669	3728 /+626	3771 /+652	3904 /+666
audioteavikud	25771 /+73	26491/ +79	26799/ +81	28256/ +86	30264 /+88
kombineeritud auvised	4630 /+47	4682 /+48	4738 /+50	4838 /+46	4899 /+46
pisitrükised	4570/+2	4875/+1	5244/+1	5417/+1	5613 /+1

kaardid	10857 /+ 202	11115 / +310	11301 / +332	11730 /+359	12121 /+382
noodid	11456 /+109	11748 / + 310	11832 / +123	11901 /+125	12162 /+132
käsitirjad (dissertatsioonid, üliõpilastööd jm)	39791 /+449	42431 / +606	44095 /+784	46550 /+998	49390 /+1788
käsitirjad (arhivaalid), säilik	19067	25725	30043	33021	36147
kunstiteosed	9536	9972	10208	10220	10241
fotod	10235	11206	11616	12264	12402
muud (standard, multimeedium, andmebaas, tarkvara, piltrükis)	2216,411 ,28, 62, 766, 26 /+402, 27,55	2238, 404, 28, 43, 792,51 /+586, 28, 62	2253, 409,26, 43,98,86 /+764, 27, 58	2256, 401,33, 43, 832,103 /+961, 30, 57	2256, 393, 26, 43, 1381, 126, /+1158, 32, 57
eestikeelsed kirjed	237877 /+6825	249257 /+8633	257905 /+9906	265884 /+11441	274983 /+13460
inglisekeelsed kirjed	225552 /+10218	231142 /+10573	237658 /+11029	241664 /+11926	245029 /+11462
saksakeelsed kirjed	161117 /+38	163768 /+47	166616 /+53	169621 /+56	174536 /+65
venekeelsed kirjed	488365 /+268	486448 /+340	486831 /+362	485835 /+387	487338 /+452
teistes keeltes	133066 /+114	138185 /+82	137711 /+141	141304 /+217	146565 /+242
6. Eksemplarikirjete arv (aasta lõpus)	2297379	2332700	2353141	2377533	2415654

*/+võrguteavikud asukohaga yy ja www

Tabel 8. Kogude hooldus- ja ennistustööd 2016.-2020. a

	2016	2017	2018	2019	2020
Kõitetööd					
raamatute köitmine	1280	1063	720	630	633
ajalehtede köitmine	135	119	92	-	
ajakirjade köitmine	101	101	26	-	
lehtede parandamine	665	665	0	567	747
lõikamine	2430	0	630	3439	23352
ümbrised	98	0	38	0	0
spiraalist lahtivõtmine	200	0	10	0	
Restaureerimistööd/kõide					
kõidete restaureerimine	40	46	23	67	25
tellimustööd	29	9	34	14	38
kõidete ümbriste valmistamine	0	0	0	4	0
Restaureerimistööd/paber					
trükise lehtede töötlus	2331	3476	12411	10021	8107
geograafilised kaardid	320	52	23	54	11
graafika, joonistused, fotod	5	119	291	377	11
käsitirjad	28	2	46	73	642

mappide, ümbriste valmistamine	8	9	56	8	8
vahelehtede valmistamine			103	10	15
roostese veega kahjustatud raamatute puhastamine			91		
tellimustööd		1793			
Neutraliseerimine					
köited			2000	6000	7882
köidetud ajalehed					237
Eiseni projekt					
köidete osaline lahtivõtmine				17	31
köite parandused					1106
käsitööde konserveerimine				1837	4675
ümbriste valmistamine					144

Tabel 9. Kasutajakohad ja tehnilised vahendid 2016.-2020. a

	2016*	2017**	2018***	2019	2020
Kasutajakohad	840/200	200	1000	1000	1000
sh. kohtade arv, kus saab isiklikku arvutit kasutada	840/200	200	1000	1000	1000
Arvutitöökohad kokku	189/150	124	192	219	200
Kasutajatele mõeldud arvutitöökohad	59/20	17	82	89	58
Personalile mõeldud arvutitöökohtade arv	130	107	110	130	142
Laenusautomaat	2/0	0	2	4	4
Tagastusautomaat			1	1	1
Avalikuks kasutamiseks mõeldud koopiamasinate arv	1	1	2	3	3
Kasutajate käsutuses olevate skannerite arv	1	1	3	4	4
Avalikuks kasutamiseks mõeldud printerite arv	1	1	2	3	3

*raamatukogu peamaja oli remondi tõttu lugejatele suletud juuli-detsember, alates oktoobrist oli avatud pop-up raamatukogu.

** raamatukogu peamaja oli terve aasta lugejatele suletud, lugejatele oli avatud pop-up raamatukogu

***raamatukogu peamaja avati osaliselt (teine korrus) mais ning lõplikult novembris

Lisa 2. Tartu Ülikooli raamatukogu töötajate publikatsioonid 2020. a

Krista Aru (2020). Andres Riigikogus teenimas riiki ja rahvast. Anu Jõesaar (Toim.). Andres Ammas. Õpetaja. Ajakirjanik. Riigimees (205–2013). Tartu: Otto Wilhelm.

Malle Ermel. Tartu rahuta poleks tänast Tartu Ülikooli raamatukogu ehk kuidas raamatukogu Venemaalt tagasi toodi // Raamatukogu, 2020, nr 2, lk 17-23.

Malle Ermel. Karl Morgenstern – keiserliku Tartu ülikooli esimene raamatukoguhoidja 1802-1839=Karl Morgenstern – the first librarian of the Imperial University of Tartu 1802-1839 // Qui vult, potest. Karl Morgenstern 250. Tartu, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2020, lk 61-79.

Kristhel Haak. Vigurraamatud kui säilituseksemplarid. Milline on Eesti praktika: [kokkuvõtte 22.02 toimunud seminarist ja TÜ raamatukogu praktika tutvustamine]. – Raamatukogu, 2020, nr. 4, lk. 11.

Jesper Boserup Thestrup, Miriam Braskova, Kirsten Krogh Kruise & Liisi Lembinen (2020) The 6 Pillars of Engaging Researchers in Research Data Management (RDM) <https://libereurope.eu/wp-content/uploads/2020/12/The-6-Pillars-of-Engaging-Researchers-in-Research-Data-Management-RDM.pdf>

Chue Hong, Neil; Cozzini Stefano; Genova, Françoise; Hoffman-Sommer, Marta; Hooft, Rob; Lembinen, Liisi; Marttila, Juuso; Teperek, Marta (2020). „Six Recommendations for Implementation of FAIR Practice“ DOI: 10.5281/ZENODO.3904139 või zenodo.org/record/4065549#.X8ixy80zaUk

Krista Jaakson & Liisi Lembinen (08. aprill, 2020), „Kuidas kodukontoris edukalt toime tulla?“ Lõuna-Eesti Postimees, <https://lounapostimees.postimees.ee/6944495/krista-jaakson-ja-liisi-lembinen-kuidas-kodukontoris-edukalt-toime-tulla>

Liisi Lembinen (märts, 2020) „Teadusandmete Liit ootab liikmeks ka Eesti teadlasi“, UT ajakiri. <https://www.ajakiri.ut.ee/artikkel/3583>

Liisi Lembinen & Tiiu Tarkpea (2020). „Improving data management services for researchers at the University of Tartu Library through adopting RDA recommendations“ Research Data Alliance, <https://www.rd-alliance.org/sites/default/files/Estonian%20Node%20Adoption%20Story.pdf>

Ülle Mölder, Janika Päll, Kaspar Kolk. Töö ja püsivusega. 500 aastat Madalmaade kuulsaima trükkali Christophe Palantini sünnist : Näitus Tartu Ülikooli raamatukogus 2020. aastal : Kataloog. Tartu, Tartu Ülikooli raamatukogu, 2020. Võrguteavik: URI: <http://hdl.handle.net/10062/67328>

Lilian Neerut (veebruar, 2020) „Eriteenused õppejõule“, UT ajakiri. https://www.ajakiri.ut.ee/sites/default/files/ajakiri_pdf/UT%20veebruar%202020.pdf

Lilian Neerut, Elo Tõnisoo, Vilve Seiler (juuni, 2020) „Juuni lõpuni saab kergemini ligi paljudele andmebaasidele“, UT ajakiri. https://www.ajakiri.ut.ee/sites/default/files/ajakiri_pdf/UT_juuni_2020.pdf

Kadri Tammur, Henn Käärrik. Karl Morgenstern oma kaasaegste mälestustes=Karl Morgenstern remembered by his contemporaries // Qui vult, potest. Karl Morgenstern 250. Tartu, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2020, lk 263-279.

Raamatute imeline marmormuster : Tartu Ülikooli raamatukogu kalender 2021=Books with Wonderful Marbled Patterns : University of Tartu Library calendar 2021 / Koost. Kadri Tammur, Tiia Nurmsalu; kujund. Lilian Mengel; toim. Kaspar Kolk; tõlk. Sulo Lembinen; fotogr. Andres Tensus. Tartu: Tartu Ülikooli raamatukogu, 2020, [27 lk].

Tiiu Tarkpea (märts, 2020) „Teadusandmete haldus ja avamine“, UT ajakiri.
https://www.ajakiri.ut.ee/sites/default/files/ajakiri_pdf/ma%CC%88rts_w.pdf

Tiiu Tarkpea „Research Data Management e-course“, OpenAIRE blogi.
<https://www.openaire.eu/blogs/research-data-management-e-course-in-collaboration-1-2>

Moonika Teemus. Ühe diletandist joonistaja harjutuslehed: Karl Morgenstern joonistamisharrastajana=Practice sheets by a dilettante artist: Karl Morgenstern as an amateur draftsman // Qui vult, potest. Karl Morgenstern 250. Tartu, Tartu Ülikooli Kirjastus, 2020, lk 99-115.

Ilmar Vene. Suure sajandi lõpetaja. In: Jean de la Bruyère. Inimtüübid. Tartu: Ilmamaa 2020, lk 533–567.

Ilmar Vene. Kätepesemise eellugu. // Sirp, 27.03.2020, lk 32-33; 03.04.2020, lk 6-7.

Ilmar Vene. Iljiti meenutades. // Postimees, AK. 02.05.2020, lk 6.

Ilmar Vene. Viimane entsüklopedist. In: Gottfried Wilhelm Leibniz. Valitud kirjad ja tööd - - -. Tartu: Ilmamaa. 2020, lk. 11–30.

Ilmar Vene Kahekordselt väljendamatult. Sirp, 18.12.2020, lk 13.

Johann Wolfgang von Goethe. Oma elust. Luule ja tõde. Tõlkinud Ilmar Vene. Tartu: Ilmamaa. 2020, 903 lk.

Ilmar Vene. "Artes liberales: Gregor Reischi Margarita philosophica" 8 lk. Ilmub 2021 ajakirjas Tuna. [TÜR haruldaste raamatute kogusse kuuluvast G. Reischi 1508. a Baselis ilmunud entsüklopeedilisest teosest "Margarita philosophica" https://www.ester.ee/record=b3514629*est]

Lisa 3. Tartu Ülikooli raamatukogu töötajate läbiviidud koolitused, ettekanded konverentsidel ja seminaridel 2020. a

Olga Einasto. Ööraamatukogu: restart. – Ettekanne TÜ raamatukogu siseseminaril, 05.02.2020

Olga Einasto. Muudatused meie lugejateeninduses: risttagastusprojekt ja töö võlgnikega. – Ettekanne TÜ raamatukogu erialaraamatukogude teabepäeval, 2020

Olga Einasto. Kuidas saada Tartu parimaks teeindajaks. – Ettekanne Tartu Heateeninduse seminaril, 05.03.2020

Olga Einasto. Raamatukogu ruumi ja kohana. – Veebiettekanne ERÜ korraldatud Webex-seminaril “Raamatukogu ruum kui teenus”, 13.05.2020 <https://www.youtube.com/watch?v=B2-7pjurkvY&feature=youtu.be>

Olga Einasto. Klienditeenindus ja selle omapära ülikooliraamatukogus. – Koolitus TÜ raamatukogu uutele lugejateenindajatele, 26.10.2020

Olga Einasto. Academic Library and Transition to the Post-coronavirus World. – Veebiettekanne rahvusvahelisel zoom-seminaril “Discussion on Transition of Libraries”, 16.06.2020

Olga Einasto. University of Tartu Library: How We Responded to COVID-19 Pandemic/ Опыт работы НБ Тартуского Университета в условиях пандемии. – Veebiettekanne rahvusvahelisel konverentsil “Science, Technology and Information in Libraries LIBWAY-2020” (14.-17.09.2020)

Olga Einasto. 8½ неделя. Продолжение следует? Научная Библиотека Тартуского Университета в период пандемии. – Veebiettekanne Venemaa Rahvusraamatukogu korraldatud rahvusvahelisel zoom-seminaril, 12.05.2020

Malle Ermel. Raamatukogu tagasitoomisest Venemaalt. – Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud ettekandekoosolekul „Tartu rahvast võrsunud“ TÜ raamatukogus, 31.01.2020

Malle Ermel. Tartu rahuta poleks tänast Tartu ülikooli raamatukogu. – Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud seminaril „Tartu rahu kultuurimõjud“ Rahvusraamatukogus, 06.02.2020

Kalju Kill Kask. Authentication in ESTER: adding national level services. NORDIC IUG veebiseminar TÜ raamatukogus, 8.10.2020

Lilian Neerut. Ka pime kana leiab tera. Infopädevuse kursused TÜ raamatukogus. – Humanitaarvaldkonna õppejõudude arutelupäev "Digipädevused humanitaarias: Mis, kuidas ja miks?", 30.10.2020

Lilian Neerut. Miks Google`st ei piisa. Infopädevuse koolitused TÜ raamatukogus. – Tartu Gümnaasiumide direktorid ja Tartu LV haridusosakonna esindajatega kohtumine, 21.09.2020

Lilian Neerut. Miks Google`st ei piisa. Infopädevuse koolitused TÜ raamatukogus. – TÜ raamatukogu nõukogu koosolek, 03.06.2020

Lilian Neerut, Vilve Seiler. Miks Google`st ei piisa. Infopädevuse koolitused TÜ raamatukogus. – Hugo Treffneri Gümnaasiumi õpetajatega kohtumine, 27.02.2020

Kadri Tammur. Koiteharuldused Tartu Ülikooli raamatukogus – Kõrgema Kunstikooli Pallas nahadisaini I kursuse üliõpilastele, 30.09.2020

Tiiu Tarkpea. E-kursus Teadusandmete haldus ja publitseerimine. – E-kursuste kvaliteedimärgi saanud kursuste tutvustusseminar, 28.05.2020

Moonika Teemus. Veel üks [Karl Morgensterni] reis. – Karl Morgensterni 250. sünniaastapäevale pühendatud konverentsil „Karl Morgenstern ja tema aeg“ TÜ raamatukogus, 03.12.2020

Moonika Teemus, Lea Leppik, Tiina Vint. Karl Morgensterni vanaisa kell. – Karl Morgensterni 250. sünniaastapäevale pühendatud konverentsil „Karl Morgenstern ja tema aeg“ TÜ raamatukogus, 03. 12. 2020.

Martin Pajuste. Topeltkirjete liitmise automatiseerimisest. Kirjepäev TÜ raamatukogus, 30.11.2020

Anneli Sepp. EPIK – aega läks, aga asja sai. Kirjepäev TÜ raamatukogus, 30.11.2020

Külli Moont. Autoriõiguste tuvastamisest TÜ Raamatukogus EODOPEN projekti raames. Mäluasutuste suveseminaril Vihulas, 27.08.2020

Lisa 4. 2020. a korraldatud konverentsid, seminarid jt üritused

14. jaanuaril VolkStuudio muusikakuulamise sarja loeng "Ekondade (Kongo) bobogotsermoonia" TÜ raamatukogu fonoteegis

31. jaanuaril Tartu rahu 100. aastapäevale pühendatud ettekandekoosolek "Tartu rahust võrsunud" TÜ raamatukogus

11. veebruaril VolkStuudio muusikakuulamise sarja loeng "Iraani klassikaline muusika" TÜ raamatukogu fonoteegis

10. märtsil VolkStuudio muusikakuulamise sarja loeng "Hiina budistlik muusika" TÜ raamatukogu fonoteegis

06.aprillil veebis RDA Estonia National Event: "Where, How and Why - Essential Connections of Research Data". <https://utlib.ut.ee/rda-estonia-national-event>

- Andreas Veispak (Euroopa Komisjon). The European Open Science Cloud: state of play and future perspectives for Open Science and data in Europe
- Mikael Laakso (Hanken Majanduskool). The current status and near future of Open Access – top-down and bottom-up movements meeting in the middle?
- Arko Olesk (Tallinna Ülikool). Are There Users for Open Science in the Government?
- Mari Elisa Kuusniemi (Helsingi Ülikool). How to talk about data documentation – Are we ready to help researchers?
- Ivar Koppel (Tartu Ülikool). Nordic e-infra collaborations
- Heidi Laine (CSC, Soome RDA kontakt). RDA – Why to join RDA - Finnish experience

30.septembril veebis RDA Estonia National Event "Opening Minds and Digital Collections: Digital Humanities Seminar". <https://utlib.ut.ee/en/opening-minds-and-digital-collections-digitalhumanities-seminar-30092020>

- Eda-Riin Leego (University of Tartu Library). Welcome and introductions
- Rene van Horik (RDA Ambassador for Digital Humanities / EOSC-hub project). Research Data Management: Principles, Projects and Practices
- Vicky Garnett (DARIAH). DARIAH and Open Science
- Sheena Bassett (ARIADNEplus). Connecting the Past to Open Up the Future
- Nora McGregor (British Library). British Library Digital Scholarship Staff Training Programme
- Leo Lahti (University of Turku). Bibliographic Data Science
- Denis Kotkov (Åbo Akademi University). Research at the Libdat Project
- Peeter Tinitis (University of Tartu). Open Science Way to the Use of Digital Archives
- Meelis Friedenthal (University of Tartu). Digital Methods in Early Modern Intellectual History
- Evelin Arust (University of Tartu Library). Introduction to RDA and UT Library's Data Services

XVI Kirjapäev veebis 30. novembril TÜ raamatukogus

- Kadi Mälton, ELNET Konsortsium. Nimenormikirjed RDA-s
- Tamara Kozõreva, Tartu Linnaraamatukogu. Kuidas lihtsustada oma tööd ja olla tulemuslikum (Nimenormide kopeerimisest)
- Sirje Nilbe, ELNET Konsortsium. Sisu tüüp, meediumi tüüp ja kandja tüüp RDA-s
- Anneli Sepp, TÜ raamatukogu. EPIK – aega läks, aga asja sai
- Martin Pajuste, ELNET Konsortsium. Topeltkirjete liitmise automatiseerimisest
- Kristhel Haak, TÜ raamatukogu. Uued „vanad“ kirjed. Retrokatalogimisest Tartu Ülikooli raamatukogus
- Jane Makke, Eesti Rahvusraamatukogu. Rahvusraamatukogu kratimaania

Tartu Ülikooli muuseumi ja raamatukogu aastakonverents veebis „Morgenstern ja tema aeg“ 3. detsembril TÜ raamatukogus.

- Janika Päll, PhD, TÜ professor, TÜ raamatukogu. Antiigiteadused ja klassikaline filoloogia 19. sajandi esimese poole Tartu Ülikoolis
- Lea Leppik, PhD, TÜ muuseum, TÜ dotsent. TÜ õpetajate instituudi kaasdirektorid Jäsche ja Pöschmann
- Tiina Vint, MA, TÜ muuseum, Moonika Teemus, MA, TÜ raamatukogu, Lea Leppik, PhD, TÜ muuseumi kuraator, TÜ dotsent. Morgensterni vanaisa kell
- Liisa-Helena Lumberg, MA, Eesti Kunstiakadeemia lektor. Kunst teadmiste süsteemis Karl Morgensterni kunstimuljete näitel
- Kadi Polli, PhD, Kumu kunstimuuseum. Karl Morgenstern ja kaasaegne kunst
- Kristiina Tiideberg, MA, Eesti Kunstimuuseum. Karl Morgensterni kogutud ülikooli kunstimuuseumi kogude käekäigust 19. sajandi keskpaiga muudatustes
- Ingrid Sahn, MA, TÜ muuseum. Morgenstern ja Liphart. Kahe kunstitähe tegutsemistest samas ajas ja ruumis
- Eduard Parhomenko, MA, TÜ assistent. Armastus, sõprus ja filosoofia klassitsistlikus Tartus
- Tiina-Erika Friedenthal, PhD, TÜ teadur. Akadeemilise pere suhtumisest teatrikunsti Tartu Ülikooli alguskümnendil
- Fred Puss, TÜ doktorant, Eesti Keele Instituut. Tartu elanike perekonnanimed Morgensterni ajal
- Peeter Mürsepp, PhD, Tallinna Tehnikaülikool. Miks Gauss ikkagi ei tulnud Tartusse?
- Kaarina Rein, PhD, TÜ raamatukogu. Johann Friedrich Erdmann ja meditsiinipograafiad Tartu Ülikoolis

Raamatu „Karl Morgenstern 250. Qui vult, potest“ ja ajakirja „Tartu Ülikooli ajaloo küsimusi (XLVIII)“ esitlus

Lisa 5. 2020. aastal eksponeeritud näitused

Jaanuar

Fotonäitus „Vana aja Kiltsi“. Koostaja Madis Michelson.

Eesti panga rändnäitus „Eesti Pank 100“.

Fred Jüssi 85. sünnipäevale pühendatud näitus. Koostaja Marianne Tiik, kujundaja Lilian Mengel.

Veebruar

Epp-Maria Kokamäe maalide näitus „Läbi aastate“.

Eesti Tuletõrjemuuseumi rändnäitus „Eesti organiseeritud tuletõrje 100“.

Liive Koppeli maalinäitus „Pikad varjud“.

Tartu gümnaasistide näitused: Saskia Kolberg Jaan Poska Gümnaasiumist ning Birgit Allekõrs, Priyanka Singh ja Hugo Cheetham Miina Härma Gümnaasiumist.

Jaan Krossi 100. sünnipäevale pühendatud näitus. Koostaja Jelena Ivanova, kujundaja Lilian Mengel.

Märts

Andres Ehini 80. sünniaastapäevale pühendatud näitus. Koostaja Marianne Tiik, kujundaja Lilian Mengel.

Mai

Töö ja püsivusega – 500 aastat Madalmaade kuulsaima trükkali Christophe Plantini sünnist. Koostajad Ülle Mölder (projektijuht), Janika Päll, Kaspar Kolk ja kujundaja Lilian Mengel. Veebinäitus: <https://plantiinid.weebly.com/>

Kolm keelemeest. Koostaja Eda-Riin Leego ja kujundaja Kadri Kaarlõp. Veebinäitus: <https://kolm-keelemeest.weebly.com/>

Juuni

Triin Kerge näitus „Kui kaugel on lähedal“.

Maria Välja maalide ja illustatsioonide näitus "Loodusest inspireeritud“.

Tartu klassik. Karl Morgenstern 250. Plakatinäitus Poe tänava plakativitriinis. Koostaja Moonika Teemus koostöös TÜ muuseumiga.

Juuli

Cornelius Theodor Hasselblatti 60. juubelile pühendatud näitust. Koostaja Marianne Tiik, kujundaja Lilian Mengel.

September

Rändnäitus „Oma riik, oma seadus. Põhiseadus 100“.

Pressifoto näitus 2019. Näitusel on väljas 2019. aasta parimad meedias ilmunud fotod, nende hulgas ka võidutööd ja auhinnakandidaadid.

Näitus “Harry Potteri maagiline maailm”. Näitus valmis koostöös Tartu Kunstikooli viimase kursuse tudengitega.

Tartu klassik. Karl Morgenstern 250. Koostajad Moonika Teemus (projektijuht), Mare Rand, Janika Päll, Malle Ermel; kujundaja Lilian Mengel.

Viivi Luik – luuletaja, proosakirjanik, esseist. Koostaja Mare Pikkel, kujundaja Lilian Mengel.

Malev Toome fotonäitus „Inimesed“.

Indrek Aaviku näitus „Valguses ja varjus“ (Kummituslinn / Ghost Town).

Oktoober

Anne Rudanovski fotonäitusnäitus “Eestlase varjuks maailmas“.

Fanny de Siversi 100. sünniaastapäevale pühendatud näitus. Koostaja Marianne Tiik, kujundaja Lilian Mengel.

Raamatunäitus Carolina Pihelgase ja Meelis Friedenthali teostest. Koostaja Marika Liivamägi.

November

Pallase skulptuuriosakonna 4. kursuse tudengite näitust “vali Vari”.

Läti ilukirjanduse näitus „Oma nurgakene, oma lapikene maad“. Koostajad Ilze Tälberga, Evelin Arust ja kujundaja Tiit Pähnapuu.

Tartu boheemlane ja klassikaline filoloog Ülo Torpats 100“. Koostaja Kaarina Rein ja kujundaja Eve Valper.

Detsember

Tartu Ülikoolis 2020. aastal kaitstud doktoritööd. Koostaja Mare Pikkel .

Morgenstern kohtub Beethoveniga. Koostajad Malle Ermel, Avo Kartul, Moonika Teemus; kujundaja ja IT lahendus Moonika Teemus.